

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

La mulți ani!

Sărbători religioase Decembrie 1

VICTOR GHILAȘ

Colindatul în ceată bărbătească.

Particularități muzicale..... 8

MARIANA COCIERU

Moșii din sudul Bugeacului.

Tradiție și continuitate..... 12

MARIA POPA

Anul Doina și Ion Aldea-Teodorovici:

În Suflet și Cântec la Bălți 17

TATIANA DRAGHICI

Doina și Ion Aldea-Teodorovici

doi aștri nemuritori 17

MARIA COROTAȘ

O pereche unică — un cântec fără pereche 18

ION DOMENCO

Uniți prin acvelasi liant —

Dragostea de Nicolae Sulac 20

NICOLINA RUSU, ELENA FRUMOSU

Moștenitorii la Festivalul Cartofului..... 22

GHEORGHE GURIUC

Cavaler al Cântecului coral..... 23

VALERIU MERCUȘEV

Ei sunt mândria noastră 24

SVETLANA GAFIN

„Cușmirceanca” la 30 de ani 25

MARIA SCOARȚĂ

Muzica e viața mea 26

TUROD JOSAN

„Casa Muzicii” la Călărași 27

SERRGIU CUMATRENCĂ

Bucurați-vă prieteni,
de poeți și de creația lor 28

ANUL DOINA ȘI ION ALDEA-TEODOROVICI: ÎN SUFLET ȘI CÂNTEC LA BĂLȚI

DOINA ȘI ION ALDEA – TEODOROVICI — DOI AȘTRI NEMURITORI...,

R. OCNIȚA

Editura „Notograf Prim” s.r.l. Tipografia F.E.P. Grafema Libris s.r.l

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”
nr. 12 (18) decembrie 2012

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53
Mob.: (069) 39 24 98 (redacția)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa,
redactor-șef

Ion Bălțeanu,
Uniunea Meșterilor Populari
din Moldova

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnogra-
fie și Istorie Naturală

dr. Victor Ghilaș,
Academia de Științe
a Moldovei

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii

Mariana Cocieru,
Academia de Științe
a Moldovei

Claudia Șerșun,
Secția Cultură Iași

Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

PM 32118 Preț: 15 lei

Decembrie — Undrea

Numele decembrie provine din latinescul „decem”, adică „zece”, fiind cea de-a zecea lună în calendarul roman înainte de introducerea lunilor ianuarie și februarie. În timp ce 1 decembrie reprezintă în emisfera nordică prima zi a iernii meteorologice, aceeași zi marchează debutul verii meteorologice în emisfera sudică. Grecii numeau luna decembrie Poseidon. La noi, popular, se numește Undrea. Denumirea de Undrea sau Andrea vine de la faptul că încă se păstrează amintirea Sfântului Andrei, sărbătorit pe 30 noiembrie.

Rubrică îngrijită de Pavel Popa

Sfântul Ierarh Nicolae 6/19 decembrie

Se spune în popor că Sfântul Nicolae este de origine din Orientul Mijlociu la 350 de mile nord de Betlehem. EL a trait în sec. al IV-lea, a fost cardinal de Myra, recunoscut și onorat ca sfânt încă din sec. VI. Devenind cunoscut pentru credință, zelul și dragostea pentru semenii și în special pentru copii. Se trage dintr-o

familie bogată. La moartea părinților (era copil) a moștenit întreaga avere, pe care a folosit-o în scopuri umanitare ajutând oamenii nevoiași.

De la nașterea lui și până în prezent Sf. Nicolae este cel mai popular, în cinstea și celebrarea lui au fost construite mii de biserici, iar chipul lui a fost pictat mai mult decât al oricărui alt sfânt.

Tradiții de Ignat (20 decembrie/2 ianuarie)

Numele acestei zilei provine de la Sfântul Mucenic Ignatie Teoforul. Ignat a fost un simplu om necăjit care, vrând să taie porcul pe care îl avea în ogradă, a scăpat securea în capul lui tată-său, omorându-l, apoi căinându-se viața întreagă a primit milă de la Dumnezeu și Sfântul Petru. În ziua de Ignat se taie porcul și nu e bine să lucrezi altceva. Când tai porcul, zici: „Ignat, Ignat, / Porc umflat”. Se mai povestește în legendă că în noaptea de dinaintea Ignatului, porcul își visează cuțitul...Cu sângele porcului se face semnul crucii pe fruntea copiilor, ca să fie sănătoși peste an. Apoi urmează „pomana porcului”, la care iau parte casnicii și cei ce au ajutat. Se aleg cele

mai arătoase bucăți de carne și se gătesc într-un ceaun, fiind servite în cinstea Sfântului în familie împreună cu cei ce au ajutat. Un alt obicei încă viu este utilizarea pielii porcului bătrân (al cărui șorici este prea gros pentru a fi consumat) la confecționarea unor opinci – tradiție respectată de unii bătrâni. Alt obicei: confecționarea unei jucării populare între copii - beșica umflată cu grăunțe!

Dacă respecti într-un totu regulile tradiționale (cum îl înjunghii, cum îl pârlești, cum îl tranșezi), atunci, se consideră că îl tai (ceea ce e în firea lucrurilor, plăcând și lui Dumnezeu), iar dacă încalci regulile (ritualul), atunci se cheamă că-l

omori, prefăcând sacrificiul legiuit în crimă nelegiuită! O vorba spune că cine n-are porc gras de Crăciun și cuțit ascuțit la vremea pepenilor, acela n-a cunoscut fericirea.

Ajunul Crăciunului

24 decembrie/6 ianuarie

Ajunul Crăciunului comemorează Nașterea lui Iisus, coincide cu 6 ianuarie a următorului an în calendarul Gregorian fiind ultima zi de post din Postul Nașterii Domnului, care începe în ziua de 15 noiembrie și se încheie în ziua de 24 decembrie.

Feeria de manifestări organizate în scopul celebrării sărbătorilor de iarnă sunt parte componentă a vieții spirituale a poporului, fiind variate în formă. De aceste obiceiuri, poporul începe pregătirile o dată cu începutul postului Crăciunului. Cele mai vechi obiceiuri sunt ceata de urători, capra cu alai, căiuții. Fiecare membru își procură sau își confecționează recuzitele necesare: tobă, buhai, clopot, mască, scheletul căiuților, împodobirea căiuților cu panglică îngustă și lată, batiste frumos cusute, găitan pentru frâu confecționat din mărgelă,

împodobirea căciulii sau a chipiului, opinci, făcându-și obiele albe, haine specifice caprei cu ofșeri, epoleți, săbii, haine de turc ș.a. În seara de Ajunul Crăciunului, cete de copii și apoi tineretul și maturii colindă băștinașii și sunt răsplătiți cu nuci, mere, și bani.

Ajunul Crăciunului este considerată ziua de 24 decembrie. Se zice că Moș Ajun, fratele mai mic al lui Moș Crăciun, oferă daruri pe placul copiilor. Se povestește că Maica Domnului, cuprinsă de chinurile facerii, a cerut găzduirea la Moșul Ajun, dar aceasta i-a zis că-i sărac și nu o poate

primi și a trimis-o la fratele său mai bogat - Moș Crăciun.

O altă legendă spune că după ce i-a cerut fratelui său, Moș Crăciun, să o primească în casă pe Fecioara Maria, Moș Ajun și-a trimis acolo nevasta pentru a ajuta la moșit. După naștere, Moș Ajun l-a așezat pe pruncul Iisus sub un măr și, plin de bucurie, a început să arunce cu fructele din pom, dăruindu-le trecătorilor. Nu după multă vreme, Moș Ajun a murit, iar frate-său l-a îngropat chiar sub mărul unde stătuse Iisus.

Crăciunul — Nasterea Domnului

25 decembrie/7 ianuarie

Cel dintai praznic împărătesc cu data fixă, în ordinea cronologică a vieții Mântuitorului, este Nașterea, numită și Crăciunul, la 25 decembrie, este sărbătoarea nașterii lui Iisus Hristos. Noi considerăm Crăciunul sărbătoarea sărbătorilor cu multe obiceiuri și

tradiții păstrate și astăzi. Pentru a sărbători cu adevărat Crăciunul, lumea se pregătește începând cu prima zi a Postului Crăciunului. În această perioadă colindătorii se formează în cete, învață colinde noi, își confecționează costumația respectivă, fac rost de toate attributele necesare conform sărbătorii. În ziua de Ajunul Crăciunului, de obicei după prânz și până întunecă, copiii colindă satul umblând cu „Steau” fiind răsplătiți cu colăcei, bomboane, mere, nuci, bani. Gospodarii lasă porțile deschise ca să vină colindătorii. Cu câți mai mulți colindători vor intra în ogradă și în casă cu atât mai mult viața în anul care vine le va fi mai ușoară, mai cu noroc. Apoi, obiceiul este prelungit de tineri flăcăi, mai des cete mixte, care, până în dimineața zilei de Crăciun colindă satul de la un capăt la altul. Ei sunt costumați în cojoace, (sumane mai rar)

și oprindu-se la geamul gospodarului cântă, mai des, colinde religioase, mai rar colinde pentru gospodari sau pentru fete, flăcăi. De obicei, cetele de flăcăi colindau în primul rând fetele mari, bune de măritat, își colindau părinții și apoi satul întreg. Era regulă, ca atunci când ceata de flăcăi a colindat casa unei fete, ei erau invitați în casă de către fata colindată și puși la masă. Dacă colindătorii erau susținuți de un grup de lăutari, sau numai de unul, atunci, în casă fata era scoasă la joc, fiind dansată la rând de către toți tinerii. Ultimul flăcău, care dansa fata era iubitul ei, sau prietenul ei, sau rudă bună. Atunci colacul mare și banii erau oferiți ultimului flăcău. Ultimului flăcău, fata îi dăruia o batistă cu o floricea brodată la un colț în semn de mare dragoste, dacă era iubitul ei. După ce meseau și serveau din vin, vâtaful, sau iubitul fe-

tei sau... invita fata la hora satului împreună cu părinții. Ea nu plătea hora. Dacă gospodarul casei unde doreau flăcăii să colinde avea poarta închisă și lumina stinsă, aceasta însemna că el nu voia să fie colindat. În aceste cazuri colindătorii îi scoteau poarta din tâțâni și o aruncau în șanț sau în râpă, cât mai departe de casă, ori îi murdăreau gardul și poarta cu dohot sau cu altceva care nu se spăla ușor. A doua zi la hora satului acest gospodar era povestit de rău și afla despre aceasta tot satul. Asemeni oameni erau considerați zgârciți, oameni fără credință și oameni care

nu respectă tradițiile satului. Dacă avea fată mare sau flăcău, erau scoși din horă a doua zi, ceea ce însemna o mare rușine pentru ei și părinții lor. Tinerii căsătoriți, după ce primeau colindătorii și după ce meseau mergeau să colinde părinții, frații, surorile. Dacă se întâmpla că fiind în ospetie colindau cete care nu-i colindase pe ei și ei dădeau daruri la rând cu gospodarul și se considerau colindați și de această dată. Tinerele familii care nu mergeau în ospetie în ajunul Crăciunului, mergeau și colindau pe cei apropiați în ziua Crăciunului.

Colidatul cu Steaua semnifica imortalizarea marelui eveniment creștin. Steaua era confecționată dintr-o veșcă de sită, pe care se montau „razele” din lemn. În mujlocul veșcăi se lipea o iconiță cu imagini despre Nașterea lui Isus Hristos, totul fiind îmbrăcat în hârtie multicoloră și betea-lă. Steaua simboliza astrul care i-a călăuzit în plină noapte pe cei trei crai spre locul unde s-a născut Isus. Începând de prin anii '70 ai sec. trecut, obiceiul colindatului cu steaua și-a pierdut mult din semnificație fiind practicat mai des numai de copiii mai săraci.

26 decembrie/8 ianuarie sărbătorim Soborul Maicii Domnului. Pentru că Maica Domnului e cea mai sfântă

Soborul Maicii Domnului

26 decembrie/8 ianuarie

ființă de pe pământ, biserica a randuit ca a doua zi de Crăciun să îi fie dedicată o sărbătoare, fiind astfel cinstite și persoanele legate de Nașterea Mântuitorului. Cea mai veche sărbătoare închinată Maicii Domnului este Soborul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

26 decembrie este ziua în care sunt cinstite de altfel toate persoanele le-

gate de Nașterea Domnului. Împreună cu ea sunt toate cetele îngerești și toți sfinții din calendar, de aceea sărbătorii îi zice Soborul Maicii Domnului. Importanța sărbătorii a fost recunoscută și oficial, drept dovadă fiind faptul că și a doua zi de Crăciun a fost declarată zi liberă.

Sfântul Arhidiacon Ștefan

27 decembrie/9 ianuarie

Sfântul Ștefan Este din seminția lui Avraam. El cunoștea foarte bine Scriptura și propovăduia cu multă putere pe Hristos. Saducheeii și fariseii au pus pe niște bărbați să spună că L-au auzit rostind cuvinte de hulă împotriva lui Moise și lui Dumnezeu. În vremea aceea, blasfemia era pedepsită cu moartea. Ajuns în fața sinedrului, i-a înfruntat pe judecători, iar aceștia au cerut ca Ștefan să fie ucis cu pietre. În acele momente, Sfântul Ștefan a avut o viziune în care l-a văzut pe Iisus Hristos, „stând de-a dreapta lui

Dumnezeu. Și a zis: Iată văd cerurile deschise și pe Fiul Domnului stând de-a dreapta lui Dumnezeu”. Pentru că există obiceiul ca cei omorâți cu pietre să nu fie înmormântați în cavoul familiei, se crede că a fost pus în mormântul unui creștin. Moaștele lui au fost descoperite în 415. Sfântul Apostol Ștefan, cel dintâi martir al Bisericii lui Hristos, este primul model de jertvă creștină pentru toți creștinii de-a lungul veacurilor.

Anul Nou

31 decembrie/1 ianuarie

Îndată după Crăciun magia sărbătorilor de iarnă este prelungită de Anul Nou , care prin feericul său îl transferă imaginar pe om într-o altă lume. Din obiceiurile și tradițiile de Anul Nou fac parte și cetele care umbla cu plugusorul, capra, ursul, căiuți, babe și moșnegi, etc., diverse ca tematică și bogate în conținut.

Uratul sau cum i se mai spune **Plugusorul** începe în după amiaza zilei ajunului Anului Nou. Primii sunt copiii cu clopote, talangi, bice și harapnice împodobite cu lână. Biciul are coadă lungă cu o împletitură subțire și cu flișchiul lung, este asemănător cu cel al căruțașilor cu ajutorul căruia îndeamnă calul; harapnicul are coadă groasă, scurtă, împletitura lungă, este întrebuințat la mânatul boilor. Se urează la fereastră casei gospodarului, în casă doar în cazuri excepționale. Tradițional, urează unul sau mai mulți, dar pe rând iar ceilalți bat din clopoței, bici, harapnic. Doi trag buhaiul... Buhaiul reprezintă o puțină acoperită și legată la gură cu o piele de vită sau o bucată de porosină cu o gaură la mujloc prin care este trecut părul de cal. Prin frecarea părului cu mâna umezită cu borș de casă sau pur și simplu cu apă, buhaiul scoate un sunet cu care se acompaniază urarea. Buhaiul poate fi împodobit cu o bucată de covoraș sau hârtii colorate, dar aceasta se întâlnește mai rar. De cum se întunecă, copiii merg pe la casele lor și uratul este continuat de către cei tineri și matur. Ei umblă de la casă la casă dorindule gospodarilor prin intermediul urăturilor belșug și sănătate în noul an.

Alături de plugusor, de Anul Nou sunt promovate și alte obiceiuri de către cete de feciori sau maturi. Tradiția urării are la prima vedere un aspect de teatru popular, unde

sunt mai multe personaje care au funcții exacte realizate în baza unei regii tradiționale autentice, care suferă schimbări și este dezvoltată la imaginația și improvizația membrilor cetei, chiar până în zilele noastre.

Capra reprezintă un personaj mito-zoomorf răspândin aproximativ în majoritatea localităților din R. Moldova. Din alaiul caprei mai fac parte: „Moșii”, „Babele”, „Ciobanul”, „Țiganul”, „Negustorul”, „Cumpărătorul”, „Doctorul” etc. Acțiunea tradiției respective este desfășurată unind într-un tot întreg teatrul, pantomime, dansul, muzica, vestimentația creînd o atmosferă excesivă și o ținută artistică de imaginat. Caprele sunt niște cete separate. Numai într-o localitate pot fi întâlnite una și mai multe cete de capră. În general jocul Caprei are loc pe fond muzical – o tobă, fluier, vioară, pot fi folosite și instrumente de suflat, etc, textul este hazliu și provoacă zâmbet privitorilor. Punctul culminant este atunci când capra cade la sol străpunsă de boală, iar gospodarul sau Ciobanul caprei intră în panică, atunci are loc dialogul dintre stăpân și capră. Apoi, de fiecare data capra își revine, toată lumea devine mulțumită de acest eveniment, se bucură și hazul și glumele o iau de la început de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic neplăcut. Costumul caprei constă dintr-un cioc confecționat din lemn cu care se ciocănește în ritmul muzicii și de obicei o bucată de pânză mai trainică împodobită cu cordele sau panglici,

sau hârtii multicolore. Blana caprei mai poate fi confecționată și din stuf, uneori din piele de oaie sau de capră. De obicei cetele de Capră sunt alcătuite din bărbați, dar se mai întâlnesc și mixte.

Un alt simbol mitologic, dar foarte rar întâlnit pe la noi este **Calul**, cel mai îndrăgit animal din ograda gospodarului. Fiind ager la minte și imprevizibil la purtare, nervos și tot o data foarte frumos cu o eleganță deosebită, sprinten în mișcări, el în tradiția populară reprezintă simbolul vieții zbuciumate și al morții. Totodată, în popor se mai spune că calul protejează gospodăriile. Membrii cetei sunt cei mai națni, frumoși, puternici și mai buni dansatori din localitate, ei trebuie să cunoască la perfecție tradiția dar și jocurile practice în satul lor. Dansul lor de obicei este executat în cerc, dar se mai întâlnește și în linie. Masca de cal: capul și gâtul sunt confecționate din lemn înfrumusețate cu panglici colorate și canafi, mergele, băsmăluțe. Pânza cu care este acoperit corpul calului începând cu gâtul este un covor cu ornamente frumoase sau o pânză trainică împodobită cu panglici multicolore, flori artificiale, beteală etc. Capul și gâtul este fixat într-un suport confecționat tot din lemn acoperit cu un covor mai ușurel sau cu o fustă alba împodobită cu batiste sau panglici de diverse culori.

PAVEL POPA

Calendar Cronologic

2 decembrie

1918 La Orhei apare ziarul săptămânal „**Frăția românească**” sub direcția lui M. Coteanu, care a organizat și cea dintâi tipografie din Orhei.

1935 **Nicolae Labiș** s-a născut la 2 decembrie 1935, Poiana Mărului, c. Mălini, jud. Suceava și a decedat la 22 decembrie 1956, București, a fost un poet român cu un talent remarcabil. Opera: „Primele iubiri” (1956); „Lupta cu inertia” (1958); „Mama”.

1951 S-a născut la 2 decembrie 1951, îndrăgita cântăreață **Zinaida Julea** în s. Hârbovăț, Anenii Noi, R. Moldova. Studiile le-a efectuat la Școala de muzică „St. Neaga” (1973-1977) și Institutul de Arte (1988-1993) din Chișinău. La 17 ani, în 1968, este solistă în Orchestra „Fluieraș” a Filarmonicii din Chișinău, unde activează până în 1991, apoi este angajata Orchestrei „Mugurel”, evoluează în cadrul mai multor spectacole cu Orchestra „Lautarii”. În 1976 îi este conferit titlul de Artistă Emerită, iar în 1985 - Artistă a Poporului, în 1993 - medalia „Meritul civic” și în 1997 - Ordinul Republicii. În prezent colaborează cu Orchestra fraților Advahov.

3 decembrie

1971 **Aurica Cotelnic**. Numele ei adevărat este **Aurica Cotelnic**. S-a născut la 3 decembrie 1971 la Chișinău. În anul 1993 a absolvit Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. A debutat în 1994. A participat la prima ediție a festivalului „Maluri de Prut”, unde a obținut premiul special al juriului. La festivalul „Floare de colț” a obținut premiul III (România). În 1997 a lansat primul album – „M-ai încântat, băiete”, iar în 2000 - al doilea – „Cu dragostea ta”. În anul 2001 a fost lansat albumul – „1001 de nopți”, iar în anul 2008 - „Meniu pentru doi”. Începând cu anul 2003 Aura a fost prezentatoarea emisiunii „Vedete cu șorț”.

4 decembrie

1927 **Ion Osadcenco**, savant și filolog, s-a născut la 4 decembrie 1927, la Cahul. A decedat la 17 noiembrie 1994, la Chișinău. A absolvit Universitatea de Stat din Moldova (1951). În anii 1962 – 1967 a fost decan al Facultății de Filologie.

Doctor habilitat (1988), profesor universitar (1991). A publicat, din 1953, numeroase articole și studii monografice cu privire la istoria literaturii române și a relațiilor literare moldo-ruse din sec. XX. A pregătit și editat scrierile lui C. Negruzzi (1980), manuale și programe de literatură română. Lucrător emerit al școlii superioare din RSSM (1988).

1957 **Petre Ungureanu** s-a născut în s. Horești, Ialoveni. În anul 1975 ia admiterea la Colegiul de muzică „St. Neaga” din Chișinău. Se perfecționează la Conservator, îl absolvă în 1986, până în 1989, este diriguitorul Ansamblului de cântece și dansuri populare bulgare a Filarmonicii Naționale. O pagină însemnată se identifică cu Ansamblul de cântece și dansuri populare „Hora Moldovei” înființat în 1989. În această perioadă a continuat să-și îmbogățească palmaresul repertorial, dar și colaborarea cu mai mulți interpreți de muzică populară. Actualmente activează prorector al Universității de Cultură al Academiei „Stefan cel Mare” a M.A.I., deținând gradul de maior de poliție. Meritele lui Petre Ungureanu în promovarea muzicii populare au fost înalt apreciate, în anul 1995 i s-a conferit titlul onorific „Maestru în Arte”, iar în 1996 „Meritul Militar”.

5 decembrie

1930 **Vladimir Curbet**, coregraf, folclorist, director artistic, primmaestru de balet al Ansamblului Național Academic de Stat de Dansuri Populare Joc, s-a născut la 5 decembrie 1930 în c. Susleni, Orhei. Studiază la Școala de Muzică de la Casa Unională de Creație „N. K. Krupskaja” din Moscova, concomitent, conduce Colectivul de dansuri și fanfara din Susleni (1949-1953). Absolvește Școala de Muzică „Ștefan Neaga” (1966). Conducător al colectivului de dansatori și al orchestrei din Caragaș (1953-1957). Din 1957 – pedagog-repetitor, din 1958 – conducător artistic, prim-maestru de balet al ANSDP Joc. În 1969 fondează pe lângă Joc Studioul Coregrafic, restabilind Școala de Coregrafie pe lângă Școala de Muzică „Ștefan Neaga”. În 1953, la festivalul al IV-lea al Tineretului și Studenților de la București Ansamblul Joc a obținut Diploma de gradul I și Medalia de Aur, în 1957, la Festivalul Internațional de la Moscova - Premiul I, Medalia de Aur; La Festivalului Internațional de Folclor

de la Dubrovnik, Iugoslavia (1965) - locul I și Medalia de Aur. La Festivalul Folcloric din Germania - Diploma de gradul I și Medalia de Aur. În 1979, Joc devine Ansamblu Academic. A prezentat spectacole în fața a peste 14 mln. de spectatori, 8000 concerte în peste 63 de țări. V. Curbet a cules și valorificat 35000 de cântece, balade, doine. A contribuit la filmele: Poienile Roșii, Nunta la Malinovka, semnează cărțile: La vatra horelor (1973), Promotori ai artei populare (1979), Tot cu cântul mă mângâi (1980), Așa-i jocul pe la noi (1994), La gura unei peșteri de comori (1994), Grai și tradiții ne-au unit (2000), Valori perene românești (2003), La vatra jocului străbun (2005). Distinsului om de cultură i s-au acordat titlurile: Artist al Poporului din Moldova (1967), Artist al Poporului din ex-Uniunea Sovietică (1981), Laureat al Premiului de Stat (1972), Cavaler al Ordinului Republicii Moldova (1992), 2 ordine Drapeul Roșu de Muncă, ordinul Prietenia Popoarelor, etc.

10 decembrie

Ziua Internațională a drepturilor omului.

11 decembrie

1987 **Natalia Gordienko** s-a născut la 11 decembrie 1987 în or. Chișinău. A absolvit Școala de muzică, este laureată a festivalurilor republicane și internaționale printre care „Novaia Volna” în 2007 și Eurovision 2006 a cântat în formația „Milenium”. În anul 2008, prin decretul Președintelui Republicii Moldova a primit titlul de Artist Emerit. În 2009 și-a încercat puterile în calitate de DJ în proiectul Star DJ, unde a câștigat locul I.

12 decembrie

1870 **Barbu Lăutarul** (numele real Vasile Barbu-Stan), s-a născut în 1780, Iași – decedat în 1858 la 12 decembrie 1861, Iași, cântăreț și cobzar moldovean, primul staroste mare al breslei tuturor lăutarilor din Principatele Românești (încă din perioada robiei acestora) la Iași, între 1804 și 1839 și staroste al lăutarilor din „cvartalul” central al Iașiului între 1842 și 1844. Un document scris în 1842, în care Barbu însuși afirma că deține din 1804 starostia scripcarilor, era în vârstă 20-25 de ani. De aici rezultă că Barbu Lăutarul s-a născut în jurul anului 1780 la Iași fiind fiul Glafirei Stan și al violonistului Ioan „Scripcariul” Stan.

13 decembrie

1960 Dna **Valentina Bobeico**, șefa Secției de Cultură a raionului Criuleni s-a născut la 13 decembrie 1960.

14 decembrie

1951 **Iurie Sadovnic** s-a născut la 14 decembrie 1951 în s. Jura, Râbnîța, a copilărit la Susleni, Orhei (1954). A activat în cadrul Filarmonicii din Moldova. A adus în scenă renumitele balade și doine: Miorița, Toma Alimoș, cântece pe versurile lui M. Eminescu, V. Alecsandri, melodii pentru copii pe versuri de Gr. Vieru ș.a. Solist al formațiilor Contemporanul (1977-1978), Bucuria (1979-1982). În 1983, a înființat formația Legenda, cu care a activat până în 1999. Filmografie: La pragul drag (Telefilm-Chișinău, 1988). Turnee artistice în R. Moldova și România. Scrie versuri, compune melodii. Laureat al multor concursuri naționale și internaționale. Distincții: Premiul „Boris Glavan” (1983); Artist Emerit 1984, Medalia Meritul Civic (1993), Medalia „Mihai Eminescu” (2000).

15 decembrie

1951 Dl **Nicolae Efticov**, Șeful Secției de Cultură a raionului Cantemir s-a născut la 15 decembrie 1951.

18 decembrie

1691 **Miron Costin** a decedat în or. Roman. Cel mai înseninat cronicar moldovean. Descendent al unei familii boierești, a moștenit de la tatăl său și titlul de nobil polon;

Ziua a poliției.

20 decembrie

1956 La 20 decembrie 1956 s-a născut dl **Grigore Budu**, șeful Secției de Cultură a raionului Fălești

21 decembrie

1913 **Nicolai Costenco** s-a născut la 21 decembrie 1913 la Chișinău. A studiat la liceul B.P. Hașdeu din Chișinău și la Universitatea din Iași. A debutat în 1932, reușind să lanseze până la 1940 volumele „Poezii” (1937), „Ore” (1939), „Cleopatra” (1939). La 25 iunie 1941 a fost deportat în Extremul Orient. În 1956 a fost reabilitat. A continuat să scrie proză (romanul „Severograd”, 1963, și cartea de nuvele „Norocul omului”, 1965), a plăsmuit o dramă („Serghei Lazo”, 1967), a activat în domeniul traducerii artistice, dar în primul rând s-a manifestat ca poet. S-a învrednicit de Premiul de Stat. S-a stins din viață la 29 iulie 1993 la Chișinău.

1935 **Stela Popescu** s-a născut în or. Orhei, Basarabia, este o actriță de teatru și film. A realizat cupluri celebre — doamna Teatrului de Revistă (or. București).

1959 La 21 decembrie 1959 s-a născut dna **Vera Caraulan**, șefa Secției de Cultură a municipiului Bălți.

22 decembrie

1939 **Stefan Andronic**, maestru de cor, profesor s-a născut în com. Slobozia, pl. Herța, jud. Dorohoi. Studii muzicale la Școala pedagogică din Cernăuți. Profesor de muzică și dirijor de cor la Școala medie nr. 10 din Cernăuți. Urmează Conservatorul „G. Musicescu” (1962-1964). Fondator a două studiouri corale: studioul „Lie Ciocârlie” al Palatului creației copiilor (1973-1975) și „Vocile primăverii” al Liceului „I. Creangă” (1979). Maestru Emerit al artei (1990).

23 decembrie

1923 S-a născut **Igor Vieru** în România, s. Cernoleuca (actualmente în nordul R. Moldova). - portretist, ilustrator de cărți, scenograf, pedagog, redactor artistic ...

1935 S-a născut **Vlad Ioviță** în s. Cocieri, Dubăsari. A făcut studii la Școala coregrafică „A. Vaganova” din Leningrad (1954), cursurile superioare de scenaristică din Moscova (1962-1964). Creația cinematografică a lui se caracterizează printr-o „înalță cultură profesională, printr-o îmbinare organică a veridicului cu artisticul, printr-o pregnantă expresivitate artistică și prin reale tendințe spre baladesc”.

25 decembrie

1952 **Valentina Calestru** s-a născut la 25 decembrie 1952 în or. Criuleni, cântăreață de operă. Artistă Emerită. A absolvit Conservatorul de Stat din Odesa „A. Nejdanov”. În anul 1980 a fost invitată la Teatrul Național de Operă și Balet. A debutat în rolul Santuzza („Cavaleria rusticana” P. Mascagni).

26 decembrie

1937 **Lidia Voleanschi**, actriță, s-a născut la 26 decembrie 1937, la Coteala, jud. Hotin. A absolvit școala medie din Tabani (1954), a activat ca șefă a bibliotecii din Coteala (1954-1958). În 1958 este angajată la Tea-

trul Dramatic din Bălți. S-a produs în peste 4000 de spectacole, jucând peste o sută de roluri. Membru al Uniunii Oamenilor de Teatru din Moldova (1963). Maestru în Artă (1996). Decorată cu Ordinul Gloria Muncii(2000).

27 decembrie

Ziua Națională a Actorului.

1950 **Lozanciuc Alexandru** s-a născut la 27 decembrie 1950 în s. Miciurin, Drochia. Absolvește Colegiul muzical „Ștefan Neaga” în anul 1976. Cât a învățat la colegiu a cântat în ansamblul „Moldove-neasca”. Pe parcursul anilor 1976-1981 studiază canto la Institutul de Arte „G. Muzicescu” de la Chișinău. În anul 1976 pleacă la Festivalul internațional de muzică ușoară de la Berlin de unde se întoarce cu un trofeu important. Începând din anul 1981 și până în anul 1992 este solist al Orchestrei de muzică populară „Folclor”. În același timp a început să-și caute propriul stil, l-au ajutat în acest sens Iu. Filip și G. Mustea, astfel au apărut șlagărele „Lăcrimioara-n primăvară”, „O, pălărie”, „Noroc”. În anul 1982 participă la Concursul de muzică ușoară de la Soci, de unde se întoarce învingător. A scris romanul autobiografic „Taina destinului” în două volume, dedicat memoriei Tamarei Ciobanu (Chișinău, 1997). În anul 2010 a lansat un CD cu 150 de melodii, dintre care 12 în primă audiție. Odată cu CD-ul, al 14-lea a editat și o carte cu poezii – „Megaplan din viața mea: cântecul și dragostea”. Este membru al Uniunii Muzicienilor din Moldova. În anul 1990 i s-a conferit titlul onorific Artist Emerit, iar în 1993 - medalia Meritul Civic, este cavaler al „Ordinului Republicii” Moldova – 2000

31 decembrie

1596 S-a născut **Petru Movilă**, renumit teolog și om de cultură al Moldovei, Poloniei, Rusiei și Ucrainei;

Calendar Cronologic

dr. VICTOR GHILAS

Colindatul în ceată bărbătească.

Particularități muzicale

În cadrul sărbătorilor de iarnă, colindatul rămâne până în prezent a fi unul dintre obiceiurile cele mai bogate și reprezentative în creații muzicale și literare în arealul cultural al romanității sud-estice. Repertoriul național legat de obiceiurile ciclului sărbătorilor de iarnă îmbină creații artistice de origine diferită în timp. Producțiile ce îl reprezintă își au obârșia în vechea cultură geto-dacă, în credința idolatrică a popoarelor greco-romane, orientale, dar și în practicile creștine de dată mai recentă. În așa fel, elementele păgâne și creștine, în cadrul obiceiurilor desfășurate în împrejurări fie festive, fie obișnuite, s-au îmbinat și s-au influențat reciproc. În structura sărbătorilor din perioada iernii fuzionează manifestările legate de sărbătorile Bisericii creștine, de An Nou, Crăciun și Bobotează, de care aparțin un bogat și variat repertoriu, incluzând *colinde, cântece de stea, urarea plugușorului, urarea cu sorcova, teatrul popular, teatrul cu păpuși, dansuri mascate*.

Geneza, tematica, structura și valoarea artistică a colindei prezintă un interes deosebit pentru cercetare prin însuși faptul că fenomenul în cauză este o formă arhaică de manifestare a culturii orale pe cea mai mare parte a teritoriului de sud-est al Europei. De asemenea, se poate constata că pentru comunitățile umane cu un mod de trai asemănător formele de viață spirituală (inclusiv artistică), materializate în tradiții și obiceiuri legate de prilej, se manifestau în chip similar și pe plan funcțional. Colinda în totalitatea ei, „cu origini și semnificații a căror geneză izvorăște din mentalitatea arhaică, ancestrală, relevă existența unor bunuri spirituale încă active valoric, sedimentate în memoria pasivă a colectivității care le-a favorizat apariția și le-a perpetuat în timp” [1].

Interesul pentru studiul producțiilor artistice ce țin de sărbătorile Anului Nou și cele de Crăciun au făcut (cu predilecție) obiectul cercetărilor etnografice, mitologice, filologice etc. și mai puține au fost abordările cu caracter muzicologic. De aceea, în continuare vom acorda prioritate evidențierii laturii muzicale a colindelor, care este o parte organică a acestora și se manifestă în asociere cu alte elemente ale artei: cuvântul, declamația, dansul, jocul cu măști ș.a. Studiate în evoluția lor istorică, colindele oferă un valoros și bogat material artistic, care contribuie la înțelegerea genezei muzicii din trecutul îndepărtat și a diferitelor sale faze de dezvoltare, precum și la cunoașterea istoriei sociale și culturale a poporului [2].

Unitatea conceptuală a obiceiului colindatului este asigurată de desfășurarea etapizată a acestuia în care se include repertoriul; de manifestarea puternică a sincretismului și a conlucrării colective la actul creației; de funcția pragmatică (de felicitare și urare, ceremonială, estetică); de diversitatea în unitate a componentelor manifestărilor artistice; de răspândirea geografică omogenă (cu unele excepții) a textelor și melodiilor; de gradul diferit de conservare a producțiilor muzical-poetice pe arii de difuzare teritorială; de conținutul tematic cir-

cumscriș la un cadru ideatic și sentimental, delimitat de viața socială, de familie, de munca și acțiunea omului; de participarea integrală a comunității la desfășurarea ceremonialului (ca oficianți sau ca oficiați) etc.

Colindatul, în cadrul datinilor sărbătorilor de iarnă, este și rămâne până în prezent genul cel mai bogat și reprezentativ în producții muzicale și literare. El începe în ajunul Crăciunului și durează până în ziua de Bobotează. Opiniile savanților privind etimologia termenului „colindă” diferă. Par să încline balanța părerile referitoare la proveniența lui latină [3]. Aici însă trebuie făcută o precizare și anume: dacă plauzibilitatea împrumutului termenului de referință are o anumită justificare, nu același lucru se poate afirma și despre obiceiul propriu-zis. Acesta este unul autohton, de origine tracică, iar conform mențiunii lui B. Bartók „(...) dans la mélodie populaire roumaine en gros, [existe – n.a.] quatre catégories importantes: la première est celle des **Colinde** ou chants de Noël (...)” [4]. Actualmente, termenul „colindă” și derivatele lui circulă în diferite variante fonetice, practic cu sens identic sau apropiat, pe o vastă arie geoculturală sud-est-europeană (la albanezi = „kolendre”, la bulgari = „koleda”, „kolada”, la croați = „koleda”, la greci = „καλάνδρι”, la români = „colindă”, „colind”, „corindă”, la sârbi = „koleda”, la sloveni = „koleda”, la ucrainieni = „koliada”). Nu același lucru se poate afirma despre terminologia obiceiului colindatului, practicat cu prilejul sărbătorilor de iarnă, la alte popoare (inclusiv la cele de origine latină) care diferă substanțial (la francezi = „chançon de Noël”, la germani = „Weihnachtslieder”, la italieni = „cantico di Natale” etc.).

Forma tradițională a colindatului presupune participarea întregii comunități: o parte în postură de colindători, altă parte în postură de colindați. În mare, modul de desfășurare al colindatului este identic pe întreg teritoriul situat în stânga Prutului. Protagonistii obiceiului sunt copiii, flăcăii, bărbații până la o anumită vârstă (mai rar femeile), organizați în cete compacte și însoțiți uneori de mici formații instrumentale. Colindatul este precedat de etapa organizatorică, pregătitoare, care reclamă constituirea cetei, repartizarea funcțiilor, învățarea repertoriului.

Se practică două feluri (moduri) de a colinda:

a. *colindatul propriu-zis* (al copiilor, al maturilor, cu mesaj augural de felicitare și urare);

b. *colindatul cu măști* în ipostase zoomorfe (având semnificație de invocare a divinităților vegetației și fertilității, întru asigurarea sănătății și bunăstării colectivității).

Copiii sunt primii care pornesc cu colindatul, lucru deloc întâmplător, întrucât în credința tradițională populară se consideră că anume copiii până la vârsta pubertății sunt

înzestrați cu calități morale respective - puritate spirituală, ingenuitate, candoare etc. - clauză esențială, ce asigură, sub cele mai bune auspicii, eficiența urărilor și a felicitărilor. „*Sub aspectul structurii textelor poetice, colindele de copii*”, spre deosebire de cele de ceată, sunt urări directe de menire „*gospodarilor belșug de roade, de vite și de copii*, [colindătorii – n.n.] solicitând în schimbul urării daruri (...)” [5].

Colindatul propriu-zis al adulților se desfășoară în ajunul sau preziua sărbătorii Nașterii Domnului, mai rar de Anul Nou, cel mai răspândit rămânând a fi totuși colindatul de Crăciun. Ceata, compusă din 3 - 4 până la 8 - 10 inși, purcede la colindat, obiceiul preconizând câteva faze în orânduirea lui și anume;

- a. *mersul* (umblatul) din casa în casă;
- b. *cântatul* (interpretarea, colindatul) sub fereastră;
- c. *intrarea în casă și interpretarea mai multor colinde*;
- d. *răspłata* (recompensa) materială (cu colaci, covrigi, mere, nuci, băutură, bani) și morală (mulțumiri verbale).

Textele poetice ale colindelor poartă un caracter festiv și diferă în funcție de vârsta și de statutul social al destinatarului. Prin conținutul lor se venerează munca omului, atașamentul lui față de natură, dragoste etc., urarea propriu-zisă fiind dezvoltată de abia în finalul colindatului. Factura individualizată a colindei pune în centrul ei „*omul cu izbânzile lui legate de crugul anului, astăzi evocând, încă la modul arhaic, viața agrară și pastorală, vânătoarea, pescuitul, dragostea dintre fată și fecior, mulțumirea celor tineri căsătoriți sau a celor mai vârstnici, a celor bătrâni*” [6]. Așadar, colindele consemnează subiecte diferite, începând cu valorificarea imaginativă a forței cuvântului și relevarea elementelor din viața comunității rurale și terminând cu manifestări sociale, relații interumane, activități economice ale oamenilor. Luând drept criteriu de clasificare conținutul poetic, colindele autohtone, în arealul cultural de răspândire basarabean, pot fi tipologizate după cum urmează [7]:

I. Texte tradiționale

1. Colinde interpretate de adulți:

- A. Colinde generale (cântate afară, la fereastră).
- B. Colinde speciale (cântate, de regulă, în casă), ce se referă la:
 - a) **Familie:** Gospodari (soț, soție); Feciori (băieți mici, frați); Flăcău și fată mare. Căsătorie; Colinde-bocete.
 - b) **Profesii:** Vânători; Pescari; Păstori; Zidari; Vameși.

c) Domnitori. Curtea domnească;

d) Ostași, apărători ai Patriei.

C. Biblice și apocrife. Cosmogonice.

D. Tangențiale cu morala creștină.

E. Formule de mulțumire pentru daruri.

2. Colinde interpretate de copii:

A. Colinde propriu-zise.

B. Colinde-glume, colinde-parodii.

II. Colinde [texte] moderne (sec.XX)

1. Despre Basarabia de până la 1940.

2. Despre cel de-al doilea război mondial.

3. Despre perioada postbelică.

Trăsătura caracteristică generală ce unește colindele rezultă din calitatea epico-descriptivă a textului literar. Fiind narrațiuni concise, colindele se deosebesc însă de cântecul epic nu doar prin dimensiunea construcției narative, ci și prin faptul că textul impune *happy-end*-ul ca regulă a genului [8]. Chiar dacă poartă amprenta unui cântec de felicitare într-un cadru festiv, gratularea actanților se face în mod indirect, în care configurația artistică a motivelor constă din abordarea sintetică a faptelor de vitejie ale voinicului (vânătoarea, lupta, competiția cu fiarele sălbatice), a relațiilor sociale, relevând, astfel, solidaritatea, optimismul etc. Felicitarea expresă a colindătorilor pentru cei oficiali este adresată la încheierea ritualului.

Colindele cu subiect religios apar, în timp, mult mai târziu, fiind inspirate, în bună parte, de textele scrierilor bisericești necanonice (apocrife). În același timp, această categorie a cântecului ritualic religios „*ilustrează o etapă relativ nouă în îndelungată existență a genului. Forma subiectelor religioase din colindele noastre trebuie pusă în legătură cu istoria pătrunderii creștinismului*” [9] în cuprinsul carpato-dunărean. Raportat la conținutul literar, acest repertoriu poate fi considerat drept un veritabil florilegiu muzical-poetic de esență divină, rezultat din spiritul creator al poporului, privind viața proniei, a sfinților și impregnat, pe deasupra, cu elemente precreștine. Atât Dumnezeu sau Iisus, cât și alte personaje sacre (Maica Precista, Sf. Crăciun, Sf. Ioan Botezătorul, Sf. Nicolae, Sf. Vasile, Sf. Ilie și chiar Sf. An Nou) sunt umanizate sau spiritualizate. Astfel, Dumnezeu apare cu înfățișare de cioban, deghizat în cerșetor, împreună cu Sfântul Petru, prânzind în anturajul sfinților. De asemenea, sunt descrise izgonirea din rai a lui

Adam, nașterea lui Mesia, botezul lui Iisus Hristos în apele râului Iordan, scene din viața paradisiacă, prin care se evidențiază problematica sorții finale a omului și a lumii etc.

Tematica colindelor cu subiect religios poate fi împărțită în câteva categorii:

- Colinde ce descriu Nașterea Mântuitorului;*
- Colinde care îl înfățișează pe Dumnezeu și pe Sfinți dezghizați în diverse ipostaze;*
- Colinde destinate Nașterii și Botezului lui Iisus;*
- Colinde care prezintă Nașterea și Patimile lui Hristos;*
- Colinde care istorisesc pedeapsa păcatului omenesc;*
- Colinde care expun concepția eschatologică și începutul noii vieți.*

Indiferent de aspectul tematic, forma textului colindei este structurată în două sau trei părți:

- formula (una sau câteva) introductivă, care descrie timpul și locul desfășurării acțiunii;*
- fabulația - povestea alegorică ce conține în mod concis intriga subiectului;*
- formula (partea) de încheiere - epilog care conține și adresarea urărilor sau felicitărilor de sănătate, belșug, prosperitate.*

Practica colindatului cunoaște câteva moduri de interpretare a repertoriului:

- execuția vocală monodică în grup;*
- execuția vocală antifonică de tip responsorial, care presupune divizarea actanților în două grupe, interpretând alternativ strofa (monostihul, distihul) și refrenul;*
- execuția mixtă, rezultată din împletirea melodiei vocale cu cea instrumentală, cu manifestări eterofonice.*

Particularități muzicale ale colindelor. Melodia colindelor este, în mod obișnuit, una silabică, având un caracter optimist, solemn, dinamic. Pe plan muzical, se disting două stiluri muzicale de bază: *stilul vechi* și *stilul nou*.

La o analiză a melodiei colindelor, se constată o impresionantă varietate a sistemelor sonore în cadrul cărora ele se desfășoară. Materialul fonic este unul redus, făcând parte din felurite scări muzicale, preponderent diatonice, mai rar cromatice. Scările caracteristice melodiilor de colindă sunt cele tri-, tetra-, penta- sau hexacordice, cu o mai mare frecvență a construcțiilor de factură majoră față de cele de factură minoră.

În funcție de structura modală a melodiei, cadența finală se așează pe:

- Melodii de caracter major cu:*
 - cadența finală pe treapta 1;*
 - cadența finală pe treptele 5, 4, 3 sau 2.*
- Melodii de caracter minor cu cadența finală pe treptele 1 sau 5.*

Chiar dacă sunt mai puțin frecvente, structurile cromatice nu lipsesc în scările sonore ale colindelor. Pot fi consemnate melodii care conțin în factura lor secunda mărită între treptele 2 și 3 (modul cromatic 2) sau între treptele 3 și 4 (modul cromatic 1) al unor construcții penta- sau hexacordice cu caracter minor.

Melodia colindelor de stil vechi începe adesea cu un salt de cvartă ori de cvintă, urmând mai apoi un traseu descendent sau cupolat. Materialul fonic se încadrează într-un ambitus restrâns de până la octavă, conferind astfel melodiei o nuanță

de arhaism. Forma arhitectonică a colindei constă dintr-o construcție fixă, strofică, alcătuită din unul, două, trei, mai rar din patru rânduri melodice, de cele mai multe ori cu refren, plasat diferit - la începutul, la mijlocul sau la sfârșitul melodiei.

Elementul cu valoare specifică pentru colindă este ritmica măsurată, proprie sistemului giusto-silabic. Fiind un ritm legat strâns de metrica și cadența textului poetic, el presupune în structura formulelor sale două valori de bază cu importanță egală - optimea și pătrimea, adică două unități de durată, scurtă și lungă (raport 1:2 sau 2:1). Formulele ritmice caracteristice melodiei de colindă constau din celule binare și ternare ale giusto-silabicului. Din combinarea și alternanța grupurilor ritmice primare rezultă ritmica bogată a categoriei în discuție. Construite în baza reluării motivului ritmic, colindele sunt izoritmice sau monoritmice (de mărime egală), întemeiate pe o dipodie sau pe un picior metric complex. Colindele eteroritmice, întemeiate pe un grup metric compus, sunt construite pe baza conjugării ingenioase a diferitelor motive.

Sub impactul muzicii religioase, a celei culte, a cântecului propriu-zis, colindele de stil nou au suferit importante schimbări la parametrii structurii sonore, ai pregnanței ritmice, ai textului literar etc. Nu întâmplător producțiile recente de acest fel pot să includă în alcătuirea lor scări heptacordice, ehuri din muzica bizantină, ritm rubato etc.

Pe plan muzical, deosebirea față de colindele de stil vechi se exprimă la nivelul mijloacelor de expresie. Astfel, valorile care alcătuiesc ritmul acestor melodii sunt lungite, determinând, de multe ori, un grad de mișcare mai rar sau tăgănat (tempoul rubato); se întâlnește frecvent ritmul silabico-melismatic, adică apar și silabe repartizate pe două sau mai multe durate. Alte elemente noi țin de reducerea dimensiunii refrenelor, impunerea, alături de sistemele sonore arhaice, a sistemelor modale, provenite din juxtapunerea de pentacorduri și tetracorduri în construcții conjunctive de tipul „*sinaphe*” sau „*diazeuxis*”. Apar unele melodii structurate în sisteme ritmice intermediare - derivate din giusto-silabic și contaminate cu parlando-rubato sau distributiv. Unele particularități ale melodiilor colindelor de stil nou se apropie de cele ale cântecului tradițional liric.

Repertoriul artistic al sărbătorilor de iarnă include și o altă categorie folclorică reprezentativă a cântecului religios de Crăciun - *cântecul de stea*. Organizat tradițional de copii, după modelul colindelor, în perioada dintre ziua nașterii lui Iisus Hristos și până în ziua a doua de Bobotează, mici grupuri de 3 - 4 băieți poartă pe stradă o stea mare cu șase cornuri mari (altele mai au și alte cornuri mai mici) [10], cântând în versuri subiecte biblice, legate de nașterea Mântuitorului și de morala religiei creștine. Cântecul de stea sunt creații de inspirație cultă sau semicultă, care au intrat în repertoriul comunităților prin intermediul bisericii. Analiza structurii lor vedește influența muzicii ecleziastice, deși pot fi întâlnite și creații cântate pe melodii cu substrat folcloric, inclusiv unele atașate prin spirit și intonație celor de colindă autentică. Din punct de vedere al imaginilor artistice etalate, al limbajului, al mijloacelor de expresie utilizate, *cântecul de stea* cedează în fața fondului muzical-poetic tradițional. Muzica și textul constituie un tot inseparabil și pot fi structurate în strofe de tip pătrat fără refren. Și metrica versului poate fi, în dese ca-

zuri, diferită de cea specifică poeziei noastre populare, fapt ce individualizează *cântecul de stea* în contextul creației tradiționale. Varietatea melodică a producțiilor menționate se datorează, în bună parte, diferitelor surse de proveniență.

O scurtă sinteză asupra celor relatate admite următoarele observații.

Cântecul de stea este o creație muzical-poetică de origine cărturărească sau semicărturărească, ale cărei mijloace de expresie sunt de natură melodică, ritmică și literară. Pe plan comparativ, se deosebește de colindă prin tematica sa, prin anumite particularități muzicale (cantabilitate, caracter festiv, sobru, material fonic mai evoluat ș.a.), prin mod de interpretare (desfășurare largă, cursivă, de regulă, fără acompaniament instrumental), prin lipsa refrenului și aria redusă de frecvență și răspândire.

Pe plan funcțional, *cântecul de stea* continuă să se producă, cu destinație augurală, de felicitare, până în zilele noastre în mediul tradițional din Republica Moldova, iar în ultimul timp și în cel non-tradițional, ca element de divertisment în reprezentările spectaculare.

Realizare complexă, colinda, integrată organic sărbătorilor de iarnă, constituie un cumul unitar de fapte spirituale, care reprezintă unul dintre cele mai importante straturi artistice de sorginte orală, create de popor. Elementul muzical, asociat sincretic acestor producții, conferă sărbătorilor de iarnă un farmec aparte. Luate în parte, dar și în ansamblul lor, colindele vădesc viabilitate în timp, care se manifestă prin menținerea acestora în sistemul autohton de comunicare artistică. În sensul evocat, repertoriul artistic tradițional pledează în favoarea includerii lui în șirul surselor de primă importanță, care facilitează incursiunea în istoria muzicii noastre vechi.

Făcând o succintă generalizare a aspectelor cuprinse în studiul de față, putem constata varietatea structurală și autenticitatea colindelor în cadrul folclorului obiceiurilor de iarnă. Cea mai însemnată parte a formelor de manifestare a muzicii colindelor tradiționale vădește, în esența ei, un pronunțat sincretism, relevând prin aceasta și un puternic arhaism și, totodată, „*forma relativ stabilă a textelor colindelor, datorată în bună măsură interpretării de grup* [care – n.n.] *pot furniza date privitoare la trecutul istoric și cultural al poporului nostru*” [11]. În același timp, analizele de mai sus vin să susțină ideea că universul genului muzical-literar în discuție – parte importantă a producțiilor artistice din perioada sărbătorilor de iarnă – erau indisolubil legate de ocupațiile, modul de viață, mentalitatea arhaică a populației băștinașe, iar vechimea incontestabilă a acestora denotă gradul de maturitate al culturii noastre tradiționale, care a generat o multitudine de valori spirituale.

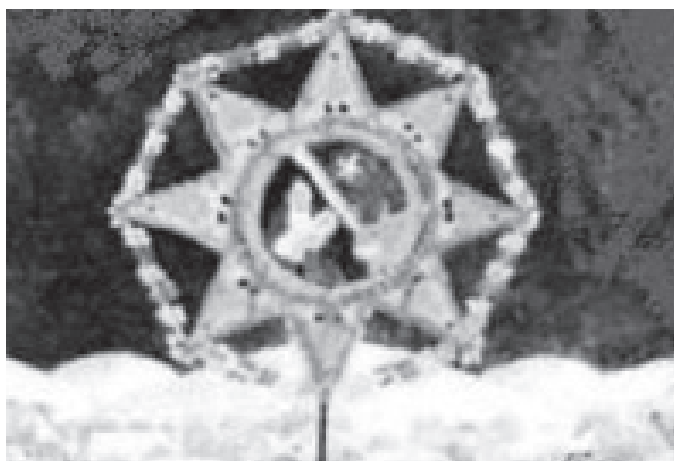
Melosul specific al producțiilor muzicale ritual-ceremoniale se datorează geniului artistic al poporului care le-a îmbogățit, le-a perfecționat și le-a șlefuit neîntrerupt pe parcursul timpului. Varietatea melodiilor ce alcătuiesc repertoriul de colindă profilează integritatea unuia dintre cele mai vechi straturi sonore din fondul muzical autohton.

Demersul întreprins asupra acestei manifestări artistice din perioada sărbătorilor de iarnă cu dată fixă nu și-a propus un alt obiectiv decât acela de a scoate în relief principalele

elemente necesare înțelegerii fondului lor. Cercetările efectuate ne-au permis să relevăm consistența conținutului și a sensurilor acestuia, acțiunea gradată și integritatea desfășurării ei, precum și mijloacele estetic-artistice investite în ele. Stadiul de conservare sau pe cale de destrămare, faza în care se află procesul de creație, văzut prin prisma obiceiului colindatului, atestă rezultatul firesc, obiectiv al evoluției stratului ancestral de cultură tradițională în Republica Moldova.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- [1] **Trifan, Ovidiu.** *Colindul în creația corală românească*. Iași: 2008, p.6.
- [2] **Comișel, Emilia.** *Folclor muzical*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1967, p.182.
- [3] A se vedea: **Caraman, Petru.** *Colindatul la români, slavi și alte popoare*. Ediție îngrijită de S.Ciubotaru; prefață de Ov.Bârlea. București: Editura Minerva, 1983, p.385-395; **Ceaicovschi-Mereșanu, Gleb.** *Lerui ler*. Chișinău: Literatura artistică, 1997, p.127-129; *Creația populară. Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina*. Chișinău: Știința, 1991, p.199; **Vrabie, Gheorghe.** *Poezia colindelor. Cap. II. În: Folclorul. Obiect-Principii-Metodă-Categorii*. București: Editura Academiei R.S.R., 1970, p.194 ș.a.
- [4] **Bartók, Béla.** *La musique populaire des hongrois et des peuples voisins (Avec 127 mélodies pour la plupart inédites). Etudes sur l'Europe centre-orientale (dirigées par E.Lukinich)*, nr. 5. Budapest: 1937, p.22.
- [5] Cf. **Eretescu, Constantin.** *Folclorul literar al românilor. O privire contemporană*. București: Compania, 2004, p.31.
- [6] **Vrabie, Gheorghe.** *Poezia colindelor. Op. cit.*, p.194.
- [7] A se vedea: *Creația populară. Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina. Op. cit.*, p.208-209.
- [8] **Eretescu, Constantin.** *Folclorul literar al românilor. O privire contemporană. Op.cit.*, p.42.
- [9] *Idem*, 2004, p. 44.
- [10] **Burada, Teodor.** *Istoria teatrului în Moldova*. Ediție și studiu introductiv de I.C.Chițimia. Chișinău: Hyperion, 1991, p. 35.
- [11] **Eretescu, Constantin.** *Folclorul literar al românilor. O privire contemporană. Op.cit.*, p.41.

MOȘII din sudul Bugeacului.

Tradiție și continuitate

MARIANA COCIERU
Institutul de Filologie

În vechiul sat românesc Cartal (atestat la 1645), astăzi nu-mit de autoritățile ucrainene Orlovca (r. Reni, reg. Odesa), depistezi, poate cel mai viu fenomen de cultură tradițională, și anume perpetuarea obiceiului *Colindatul* cetelor de flăcăi. Ca element al patrimoniului cultural imaterial, *Colindatul în ceată bărbătească* a ajuns a fi în vizorul mai multor cercetători consacrați, atât din țară, cât și din afară ei. Manifestat preponderent în mai multe sate din sudul Bugeacului (Cartal, Satul Nou ș. a.) acesta are loc într-un mod deosebit și original, menținându-se și în zilele noastre. Conotația valorică al acestuia l-a promovat până la includerea în *Lista Reprezentativă UNESCO de protejare a fenomenelor de patrimoniu cultural imaterial al umanității*.

Spectacolul *Colindatul în ceata de flăcăi* include în sine niște principii seculare pe care le respectă toți actanții acestui obicei. Motivația performării inedite a *Colindatului* în această regiune aflată acum pe teritoriul Ucrainei o descoperim în vestigiile istorice. Așa cum ne relatează mai mulți informatori, localitatea Cartal este o așezare cu populație românească: „Majoritatea populației îs dobrogeni, apoi moldoveni (de peste Prut) și transilvăneni. Oamenii au venit în acest sat din România, dinspre Bulgaria și din Bulgaria”¹, după încheierea războiului ruso-turc din 1806–1812. O evidentă atestare documentară a satului Cartal o face marele cărturar și voievod Dimitrie Cantemir în lucrarea sa *Descrierea Moldovei*: „Cartal, așezat pe Dunăre, la vărsarea Ialpuhului, față în față cu *Isaccea*, o cetate fără însemnătate. Aici turcii bătură pod peste Dunăre, când au purtat război cu rușii în 1711”². Actorul și prezentatorul Nicolae Jelescu într-un interviu pentru ziarul Jurnal de Chișinău mărturisea: „Îmi lipsesc pădurile de salcâmi și privești munților de peste Dunăre, de la Isaccea. Din Cartalul meu se văd munții Dobrogei, foarte vechi, acolo se află și una din cele mai vechi mănăstiri românești – mănăstirea Cocoșul. Iar la marginea satului meu există o cetate antică, se numește Cetatea Romană. Din păcate, au rămas din ea doar ruinele, căci de-a lungul anilor a fost scoasă piatra pentru pavarea drumurilor. Satul meu e împărțit în două regiuni: *La Daci* și *La Romani*”³. Așadar, populația românească venită din munții Dobrogei, dar și din Transilvania, și Bulgaria au adus cu ei și tezaurul spiritual moștenit de la străbuni, implimentându-l și promovându-l în această localitate și în zilele noastre.

O altă dovadă a spiritualității românești a localnicilor este obstinția acestora de a sărbători Crăciunul conform calendarului gregorian, așa cum este oficiat și în întreaga Românie,

ceea ce-i dă un statut aparte Cartalului în fața celorlalte sate populate de românii din Ucraina: „Cartal este celebru printre satele locuite de românii din Ucraina prin faptul că oamenii de aici se încăpățânează să țină Crăciunul pe stil nou. Adică pe 25 decembrie. Cu toate că slujba este făcută după calendarul bisericii Ruse, iar nașterea Mântuitorului pică în ianuarie. Pe 25 decembrie sătenii se adună pe platoul din fața bisericii. Cântă colinde românești și sărbătoresc odată cu toată biserica creștină apuseană nașterea pruncului Sfânt”⁴.

Documentele de arhivă ne argumentează și încercările sovieticilor de a modifica tradiția seculară, dar fără succes: „Anul acesta, 1967, fiindcă sovietul sătesc nu dă voie să îmble cu *Colinda*, flăcăii au făcut *Moșul* (nu și *Colinda* propriu-zisă) la Anul Nou. Învățătorii dau sfat ca să se îmble de Anul Nou pe nou și cu *Colinda*, dar nu îmblă nimeni”⁵.

Colindatul în ceata bărbătească în satele Cartal și Satu-Nou din r. Reni se practică și azi sub o formă inedită numit *Moșii*.

Prin *moși* exegetul român Romulus Vulcănescu definește mai multe soiuri de făpturi mitice printre care și „făpturi mitice protectoare, *ca genii apotropaice ale vetrei, casei și gospodăriei unei familii, ca și a spiței de neam și a moșiei unui neam*. În acest stadiu strămoșii și moșii dețin un rol important în viața spirituală a comunității lor de familie și de neam. Sunt invocați ori de câte ori familia sau neamul e în primejdie acută și tot de atâtea ori când familia sau neamul se călește de fericire și bucurie”⁶.

Ca zei protectori ai căminului la romani existau *manii*, și mai târziu *larii* și *penații*. *Manii* erau considerați „spirite ale morților” și erau venerați printr-un străvechi „cult al morților”. Urmașii acestora, *larii*, ca „genii binefăcătoare”, tutelare ale căminului, protectoare ale familiei, au descendent în *prelați*. Aceștea din urmă erau „toți strămoșii (deci zei foarte bătrâni) care participaseră la întărirea și extinderea casei și moșiei familiare”. Se poate vorbi de o rudenie umană continuată și post-mortem de către *penații* aceleiași comunități etnice. Aceștea, în ansamblu, „erau figurați prin bătrâni cu *capetele acoperite cu un văl*, ceea ce denota sacralitatea lor. Cultul lor, similar celor al larilor, a supraviețuit în Oltenia la *bocitorii* acoperiți cu năframe pe cap”⁷. În aserțiunea noastră *strămoșii* și *moșii* la români sunt mai întâi „*divinități domestice* și apoi comunitar-etnice”. Așadar, de Anul nou, timpul sacru al sol-

1. AFAȘM, 1967, ms. 175, f. 2; Cartal (Orlovca) – Reni – Odesa; inf. Ion I. Alici, 88 ani; culeg. N. Băieșu.

2. Cantemir, Dimitrie. *Descrierea Moldovei*. Col. iniț. și coord. Anatol și Dan Vidrașcu. Chișinău: Litera; București: Litera Internațional, 2001, p. 39.

3. Nechit Irina, Interviu cu Nicolae Jelescu. *Jurnal de Chișinău*. 2012, 11 septembrie. Adresa: <http://ziar.jurnal.md/2012/09/11/%E2%80%99Edin-satul-meu-cartal-am-mostenit-o-romana-corecta%E2%80%99D/>.

4. Vărzaru, Cătălin F.; Damian, George. Călători printre românii din sudul Ucrainei. Viermi de mătase pe chipurile Sfinților. *Infoprut*. 2010, 5 octombrie, adresa: <http://www.infoprut.ro/2010/calatori-printre-romanii-din-sutul-ucrainei-viermi-de-matase-pe-chipurile-sfintilor.html>

5. AFAȘM, 1967, ms. 175, f. 2-3 (Orlovca (Cartal) – Reni – Odesa; inf. Ion I. Alici, 88 ani; culeg. N. Băieșu.

6. Vulcănescu, Romulus. *Mitologie română*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987, p. 210.

7. Idem, p. 212.

stițiului de iarnă, era consacrat prin tradiție *colindatul în cete de mascați*, printre care vedem măști de *moși* (s. Cartal), dar și de *babe* (s. Satul Nou). Mascații *moși* se țineau numai de glume decente pe teme superstițioase. Când erau antrenate în joc și măștile de *babe*, șotiile deveneau indecente, aluziv abordându-se cultul fecundității agrare.

Arhiva folclorică a Academiei de Științe a Moldovei (AFAȘM) dispune de informații stocate pe suport magnetic, dar și documentar, ale cercetărilor de teren efectuate în mai multe sate din raionul Reni în anul 1967. Mai recent, în anul 2006, a fost efectuată o expediție folclorică în localitatea Cartal pentru a consemna și a cerceta fenomenul *Colindatului* în performare și a documenta elementele acestuia vizând tradiția și continuitatea. În cele ce urmează vom prezenta desfășurarea obiceiului, însoțindu-l pe parcurs de comentariile necesare.

După cum am observat mai sus, din relatările actorului N. Jelescu, satul este împărțit în două regiuni. Și pictorul Tudor Botin, născut în s. Cartal, menționa același lucru într-un articol despre colindele de Crăciun interpretate în satul său de baștină⁸.

În ajunul sărbătorilor de Crăciun flăcăii-colindători „fac două cete mari, câte una în fiecare jumătate de sat. Ceata mare are vo 12 persoane. Înainte merge *ceata mare*, iar din urmă *ceata Moșului*”⁹. „Moșul, explică cercetătorul N. Băieșu, se prezintă aici ca un fel de semidrac-semiom: cu coarne, înainte are pusă o piele de iepure; pe față are mască de om bătrân, cu barbă, este îmbrăcat în manta militară (cu epoletă, medalii), în mână ține o măciucă făcută din papură, la cingătoare are prins patru clopote, este împodobit cu panglici; nu vorbește, ca să nu-l cunoască lumea; este posibil ca *Moșul*, specific sudului, să fie un personaj preluat din tradiția bulgară a *Cucherilor*”¹⁰.

Cât timp colindă gospodăriile satului cele două cete „umblă aproape unii de alții ca nu cumva să se întâlnească cu cetele din cealaltă mahală și să mănânce bătaie”. Flăcăii din *ceata mare* „colindă la fereastră, uneori în casă, dacă gazdele au fete”¹¹. Obligatoriu interpretează *colinda de casă*. Apoi la rugămintea gospodarilor sau din propria inițiativă *ceata mare* cântă și alte colinde: *de flăcău, de fată, de vădană, de soldat, de bătrâni* etc. („Dacă în casă este fată mare, ea spune: „Colindați-mă și pe mine”. Și atunci colindătorii cântă și pentru fată o colindă specială. Astfel pot cere și ceilalți membri ai familiei”). Cântecul ritualic, executat alternativ, antifonic („colindătorii cântă câte doi, apoi alții doi”), este acompaniat, uneori, la un instrument muzical („clarnet, armonie, baian”). După plecarea *cetei mari* vine la fereastră grupul *Moșului*, care nu cântă, ci numai joacă dinaintea geamurilor („el nu vorbește ca să nu-l cunoască, el nu intră în casă, face scamatorii la geam”¹²). Pentru urare actanții obiceiului respectiv primesc răsplată: colaci, dulciuri și bani. A doua zi dimineața, în centrul satului se adună toate cele patru cete din ambele părți ale localității. Aici are loc concursul *Moșilor*. „Care ar fi mai groaznic și ar face mai multe scamatorii, urmate de bătaie cu bătele din papură, acela ocupă locul întâi”¹³. Are loc și „concursul horelor”. „Acolo moșii se arată cine-s ei. Fac hora toți împreună”¹⁴. „Pe vremuri la horă se adunau doar bărbații satului. Acum obiceiurile s-au schimbat, încât vin și femeii, copii de toate vârstele”¹⁵.

Informatoarea Maria Țurcanu, originară din localitatea Cartal, descria fenomenul cercetat astfel: „În ajun de 24 decembrie, în sat se gătește toată lumea de Crăciun, se fac numaidecât bucate de Crăciun: sarmalele, răciturii, de acuma

11. AFASM, 1967, ms. 175, p. 2; Orlovca (Cartal)-Reni-Odesa; inf. I. Alici, 68 ani; culeg. N. Băieșu.

12. Idem.

13. Botin, Tudor, *Op. cit.*

14. AFASM, 1967, ms. 175, p. 2-3; Orlovca (Cartal)-Reni-Odesa; inf. I. Alici, 68 ani; culeg. N. Băieșu.

15. Botin, Tudor, *Op. cit.*

8. Botin, Tudor. Colindele de Crăciun înalță sufletele oamenilor. *Alfa și omega*. 1999, 16-31 decembrie.

9. AFASM, 1967, ms. 175, p. 2; Orlovca (Cartal)-Reni-Odesa; inf. I. Alici, 68 ani; culeg. N. Băieșu.

10. Băieșu, Nicolae, *Tradiții etno-folclorice ale sărbătorilor de iarnă*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2008, p. 142.

și alte bucate <...>, dar acestea în principiu se fac numaidecât<...>. Și în seara de Crăciun, deci toți gospodarii, doritori de a-și onora ograda cu cetele colindătorilor, lasă porțile deschise și luminile aprinse, și din casă în casă umblă ceți [n. a. cete] de băieți mai mici până la orele zece, mai târziu de-acuma vin și ceilalți mai mari. Vin cețile de flăcăi care pot fi de vreo 4-5 flăcăi. Fiindcă satu-i mare se formează mai multe ceți, dar îndeosebi se atrage atenția la ceata mare care se face dintr-o parte a satului și din altă parte. Satul e împărțit în două părți: partea „de la piatră” și partea „de la pădure”. Partea „de la pădure” se numeau *plenari*, se ocupau cu pământurile, aveau parcele de pământ, le cultivau, iar cei „de la piatră”, extrăgeau piatră de acolo, că e carieră de piatră și așa și a rămas. Și din ambele părți a satului se fac două *Cete mari* de flăcăi care sânt ori recruți, să plece la armată, ori chiar după armată și două cete care însoțesc *Moșul*. Doi Moși se fac deci, *Moșul* dintr-o parte de sat și alt *Moș*. Iată aceste ceți sânt cele mai onorate și gospodarii le primesc cu mare plăcere <...>.

Culeg.: Pe la ce oră pornesc cetele mari?

Inf.: Pe la orele șase deacuma trebuie să pornească, fiindcă satu-i mare și trebuie să meargă la fiecare gospodăru din casă în casă. <...> La fiecare casă cântă *colindul ăl mare*, de regulă trebuie să-l cânte tot, dar fiindcă satu-i mare și nu reușesc ei îl prescurtează. <...> Înainte merge ceata mare ca să-l păzească pe *Moș*, să deie de veste că iată vine ceata *Moșului* și înaintea ceții *Moșului* nu are dreptul să vină nimeni <...> n-am văzut, dar știu că ne povesteau bătrânii, <...> care nimeria în calea *Moșului* era rău de dânsul, fiindcă ei poartă niște măciuci foarte puternice și era periculos, deci nu are trecere nimeni înaintea lor.

Culeg.: Dar după Moși se mai colindă?

Inf.: Da, după Moși deacuma pot să mai umbli și celelalte ceți să colinde și așa umblă din casă-n casă până când ajung în centrul satului însepe dimineață.

Culeg.: A doua zi ce se întâmplă?

Inf.: <...> În centrul satului se face o luptă așa improvizată dintre cei doi Moși. Ceata *Moșului* dintr-o parte și alta îl ridică pe *Moș* pe mâini, flăcăii îl ridică pe mâini și ei așa, în sus, ridicăți pe mâini trebuie să se închine, să se salute și să se lupte, ca să se deie unul pe altul jos din brațele băieților. Unul din ei trebuie să câștige.

Culeg.: Care este semnificația acestei lupte?

Inf.: Dintotdeauna a fost o concurență între două părți ale

satului, care parte a satului are flăcăi mai frumoși, mai puternici, mai îndrăzneți. Și asta era o cinste pentru partea ceea de sat care câștigă. Lupta trebuie să meargă de trei ori <...>.

Culeg.: Ce se întâmplă mai departe?

Inf.: Părinții ne povesteau, că în ziua de Crăciun, <...>, flăcăii, poate nu flăcăii care au făcut ceata, dar flăcăii satului strângeau bani și tocmeau muzicanți și făceau horă în sat, joc în sat și jocul ținea până la asfințitul soarelui¹⁶.

Același spectacol l-am surprins în detalii și în relatările unei alte informatoare din s. Cartal, fost dascăl la școala din localitate, dna Efrosinia Berlinschi: „Satul înainte era împărțit în două părți. Aștea de aicea erau *băltăreții*, care trăiau la baltă. Aștea erau *plenașii*, care au pleanuri, se ocupau cu agricultura. <...> fiecare are ceata lui: *ceata Moșului* și *ceata mare*. Și de când mă știu eu mică *ceata mare* se îmbrăcau în marinari și *ceata Moșului* erau mai tineri. Aia erau care s-au eliberat de la armată, care erau marinarii, iar aialți abia se duceau în armată, care erau la *Moș*. <...> În afara de asta erau cete, cete mai mici <...>. *Moșul* ăsta <...> reprezintă un duh bun. El îi frumos și totodată strașnic parcă. <...> Personaj cu două fețe opuse, e strașnic pentru duhurile rele care stau pe la casele oamenilor și frumos pentru oamenii la care vine el. Are măciucă. Asta-i tot un simbol, adică el alungă duhurile rele de la casele oamenilor. Iată ce înseamnă *Moșul*. <...> El trebuie să bată măciuca până <...> o distruge. <...>¹⁷ ca să alunge duhurile rele.

„Prima dată colindătorii trebuie să colinde pe stăpânul casei <...>. De stăpân sânt mai multe. Este care de cu seară, este cari spre dimineață. Spre dimineață <...> gospodinele, undeva așa la revărsat de zi, <...>, găsesc mâncări, <...> una din tradiții că sî fac ghiozlolmeli, un fel de plăcințeli cari se fac aiși la noi și colindătorii, de-acuma ei is obosiți, și eli îi servesc măcar câți una și anumi atunși ei colindî un colind care se numești *Dragî domnia lui*. Da așa esti, colindele *Al mari* se numești, adică cel mari <...>. În casele unde gospodăreau fete mari, și vin cetele <...>, ea trebuie s’-le coasi la căciuli flori, flori albi, înainte le făceau din parafină, așa ia interesante. <...> Stăpânul casei îi invita pe flăcăi în casă, îi așăza la masă, îi servea acolo câte un pahar di vin, <...> ei colindau, da fata în timpul ăsta li cosea la flăcăi florile. <...> La început intră *ceata mare*, apoi vine *Moșul*, *ceata moșului*. Ei trebuie să umbli toată noaptea ca să se întâlnească *la Moșu-n deal*”¹⁸.

Participanții *Colindatului* sunt flăcăi între 15 și 25 de ani. Felul interesant de a se deghiza al colindătorilor l-am spicuit din informațiile aduse de primarul localității Cartal: „Înainte aveau costume naționale, dar acum nu mai sunt acele costume și au hotărât, acei dacă-s pădurari să aibă di formă marină, iar aceștea de-acuma di pichete de grăniceri”¹⁹.

Îmbrăcați în uniforme militare, și cu flori la bonete, flăcăii colindă tot satul interpretând doar fragmentar colindul ăl mare. Iar în dimineața de Crăciun pe la orele 8-9 încep să colinde de-a curmezișul cele vreo cincizeci de gospodării din centrul satului, amplasate de o parte și alta a străzii centrale.

16. Arhiva personală, 2007; Bozieni – Hâncești; inf. Maria Țurcanu, 47 ani; culeg. M. Cocieru.

17. Arhiva personală, 2006; Orlovca (Cartal)-Reni-Odesa; inf. E. Berlinschi, 56 ani; culeg. M. Cocieru.

18. Idem.

19. Arhiva personală, 2006; Orlovca (Cartal)-Reni-Odesa; inf. I. Vasilevici; culeg. M. Cocieru.

Colindatul de dimineață, ca un adevărat spectacol destinat celor vreo două mii de spectatori, care se adună în centrul satului numit foarte sugestiv *la Moșu-n deal*, începe cu o horă jucată de *ceata mare* și *ceata Moșului*, care se unesc, formând o singură ceată. Apoi ca la un semnal, pornesc să colinde gospodăriile lăsate anume pentru ziua de Crăciun. Stăpânii acestor case au bucuria de a primi în fiecare an doi Moși și două cete. Abia când cetele ajung să-și inverseze teritoriile, colindatul propriu-zis ia sfârșit. Începe lupta pentru supremație dintre Moși și cetele acestora și multașteptatul spectacol pentru publicul cartalean și oaspeții acestora.

Ca adevărate genii benefice, Moșii își arată la început grațitudinea unul față de altul, făcându-și diverse daruri, ca mai apoi ajutați de armași să înceapă lupta. Este prezentă numeologia simbolică în numărul trei al luptelor dintre Moși. Cea de a treia luptă trebuie să se soldeze cu înfrângerea unuia din Moși. Învinge cel mai puternic, mai isteț și mai experimentat.

Un element relativ nou, preluat din satul vecin Novoselscoe (Satul Nou) este *Baba*. Aceasta apare în dimineața zilei de Crăciun și reprezintă răsplata pe care o primește Moșul învingător în luptă. Baba e un personaj haios, care făcând diverse șotii, provoacă râsul în mulțimea prezentă.

Vom prezenta succint *colindatul în ceată bărbătească* practicat un pic diferit și în localitatea vecină Satul Nou. Localitatea se împarte de asemenea în două părți, însă spre deosebire de Cartal, aici se organizează trei grupuri de flăcăi: două *cete de fereastră*: „una pe-o parte de uliță, alta – pe cealaltă” și *ceata numită Moșul de casă*. Când se apropie de casa unde urmează să colinde: „aznagiul vine la fereastră și întreabă: «Moșu-n casă sau la fereastră?» Dacă gazda răspunde: «În casă», vine *moșul de casă*, iar *ceata* întâi merge mai departe. Dacă răspunde «La fereastră», colindă *ceata* aceasta, iar *moșul de casă* nu vine aici. Ceata principală e *moșul de casă*. Colinda e cântată de toți (12-15 persoane). După ce colindă, stăpânul casei le dă daruri și ei pleacă mai departe. Înainte fetele puneau flori de ceară la căciula unui colindător (ibovnic, neam, vecin, verișor). În *ceata moșului de casă* unul era *moș*, altul – *femeie* (îmbrăcat în haine femeiești). *Moșul* are mască cu coarne. Când toți colindătorii cântau, *Moșul* cu *Baba* tăceau. În acest timp *Baba* se îmbolnăvește, cade jos, *Moșul* o plânge, îi aprinde lumânarea. *Baba* moare. La urmă *moșul* îi dă o măciucă, *baba* se scoală, joacă amândoi. Cântă clarinetul, doba. Dimineața cetele se întâlnesc în centrul satului la horă. În sat se cântă colinde moldovenești și bulgărești. *Moșul de casă*, în trecut, era dator să colinde bulgărește, căci bulgarii bătrâni cer ca aceștea să le cânte colinde bulgărești. Dacă nu li se cânta colinde bulgărești pentru toată *ceata* era o mare rușine²⁰.

Toți informatorii intervievați au menționat diversitatea, frumusețea și ineditul repertoriului de colinde care funcționează în localitățile din sudul Bugeacului. Și astăzi în s. Cartal unii săteni știu până la 10-15 colinde. Iar în arhiva folclorică a AȘM sunt înregistrate peste 20 de cântece rituale de Crăciun anume din așezarea dată. Varietatea colindelor acestei zone l-a fascinat și pe exegetul român O. Bârlea: „Moldova sudică și în continuare fâșia din extremitatea ei răsăriteană (Basarabia)

a dat la iveală un repertoriu destul de bogat cu variante pline și bine rotunjite <...>. Atare densitate a repertoriului ar putea apărea ca o consecință a conservatorismului ariilor laterale sau ca o continuare a Munteniei subcarpatice prin acele părți oltenice sau Basarabia lui Mircea cel Bătrân, extremitatea de răsărit fiind alcătuită în bună măsură din populația roită de aici²¹.

Prezentăm fragmentul de colindă pentru gospodari interpretat de *ceata mare*:

Dragă domnia lui

Transcriere muz. și notografie: GHEORGHE NICOLAESCU

Voce

Ici a - cest Domn bu - nu, bun ju -
 3 pin Vo - lo - dea, El cu Doam - na lui
 6 El cu Doam-na lui, Beau și se cins - tes - cu, Si se
 10 dra - mu - ies - cu, Din vechi, din bat - rini
 13 Din vechi, din bat - ri - nii, Si din
 15 Oa - meni bu - ne, Ici a - cest domn bun

Urăiiiiiiiiii,
 Ici acest domn bun,
 Bun jupân (numele),
 El cu doamna lui,
 Beau și se cinstesc
 Și se dămuiescu,
 Din vechi, din bătrâni.
 Din vechi, din bătrânii
 Și din oameni bune,
 Ici acest domn bun.
 Urăiiiiiiiiii!²²

Colindul ăl mari (de stăpâni)

interpretat de cete de asemenea în cadrul acestui obicei:

Transcriere muz. și notografie: GHEORGHE NICOLAESCU

♩ = 120

Voce

M-am nas - cut și am cres - cu - tu
 3 Oi, le - run - da, Le - rul - lea, Doam - ne - le,
 5 Doi meri mari si-s mi - nu - nati.

M-am născut și am crescutu,
 Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Doi meri nanți și-s minunați.

21. Bârlea, Ovidiu. *Folclor românesc*. Vol. 1, București: Editura Minerva, 1981, p. 372.

22. Arhiva personală, 2006; Orlovca (Cartal)-Reni-Odesa; inf. E. Berlinschi, 56 ani; culeg. M. Cocieru.

20. AFASM, 1967, ms. 175, p. 24; Novoselscoe (Satul Nou) – Reni – Odesa; inf. Dumitru P. Alexi, 35 ani; culeg. N. Băieșu.

În grădină la doi meriu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Mi se face-un pom rotat.
 Sus în vârful pomuluiu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Ardea-și nouă lumânări.
 Sus îmi arde, jos îmi cade,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Unde cade lac se faci.
 Lac de vin, pârau de miru,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Dar în lac cine se scald'.
 Scalda-și Ilii, sfânt Iliu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Se scaldără, se îmbăiar'.
 Cu apă dalb se limpezir',
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu bun nir se niruir'.
 Cu veșmânt se primeniră,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu veșmânt până-n pământ.
 Mai de-a rând cu dumnealuiu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Scăld-aș Ion, Sfânt Ion.
 Se scaldără, se îmbăiar',
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu apă dalb se limpezir'.
 Cu bun nir se niruiră,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu veșmînt se primenir'.
 Cu veșmînt până-n pământu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Mai de-a rând cu dumnealui.
 Scăld-aș Crăciun, sfânt bătrînu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Se scaldără, se îmbăiar'.
 Cu apă dalb se limpeziră,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu bun nir se niruir'.
 Cu veșmânt se primeniră,

Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu veșmânt până-n pământ.
 Mai de-a rând cu dumnealuiu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Scaldă-aș iceda cest domn bun.
 Cest domn bun, jupân (numele),
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu a lui dalbă jupâneas'.
 Se scaldără, se îmbăiară,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu apă dalb se limpezir'.
 Cu bun nir se niruiră,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu veșmânt se primenir'.
 Cu veșmânt până-n pământu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 'Iceda-n Doamne-i cest domn bun.
 Cest domn bun, jupân (numele),
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Cu a lui dalbă jupâneas'.
 Ei să-mi fie sănătoșiu,
Oi, lerunda, lerui-leo, Doamnele,
 Sus în gazdă la Hristos²³.

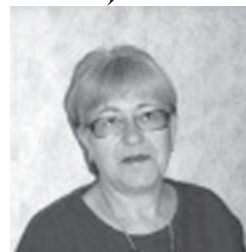
Analizând fenomenul în cauză observăm că metoda respectivă de practicare a colindatului în ceată bărbătească este un spectacol insolit în care își dau concursul aproape toți locuitorii satului, este o instituție care educă tineretul, îl inițiază în obiceiurile comunității. Pe de altă parte, aceste manifestări sunt niște competiții artistice între taberele de colindători, fiecare tabără străduindu-se să dețină poziția dominantă. Inventarierea, documentarea, cercetarea, conservarea, punerea în valoare și promovarea fenomenului respectiv în starea lui genuină, reprezintă politicile forte pe care le au cercetătorii la momentul actual. Iar realizarea depinde, în mare măsură, de fiecare dintre noi. Valoarea obiceiului vizat rămâne a fi inestimabilă, atâta timp cât concentrează în sine diverse aspecte artistice ale folclorului literar, muzical și coregrafic. Datoria noastră este de a reuși salvagardarea valorilor *Colindatului în ceată* nealterându-i integritatea.

23 Arhiva personală, 2006; Orlovca (Cartal)-Reni-Odesa; inf. E. Berlinschi, 56 ani; culeg. M. Cocieru.

Anul Doina și Ion Aldea-Teodorovici: În Suflet și Cântec la Bălți

MARIA POPA
mun. Bălți

„Așa cum ființa lui Dumnezeu s-a topit în nemărginirea Universului... tot astfel cele două ființe, Doina și Ion, devenite legendare, s-au topit în suferințele acestui pământ”.

Grigore Vieru

Anul dedicat celor 20 de ani de la trecerea în eternitate a interpreților, regretatului cuplu Aldea-Teodorovici, a demarat la Bălți cu mai multe manifestări cultural artistice comemorative de amploare la Palatul Municipal de Cultură, la Biblioteca Municipală „E. Coșeriu” și în celelalte instituții municipale de cultură.

Doina și Ion constituie două simboluri ale patriotismului și culturii meleagului nostru, care și-au consacrat viața în totalitate cântecului și celor mai sfinte idealuri: dragostei de țară și de părinți, demnității de om și neam, limbii materne. Crescuți în vremuri zbuciumate, au contribuit prin creația lor la educarea spirituală a cetățenilor republicii și ne-au lăsat ca zestre melodii pline de omenie, de speranță, de dor de viață, de libertate.

Cu durere au vorbit despre cele două personalități – două inimi gemene, elevii de la Liceul Teoretic rus „D. Cantemir”, care împreună cu profesoara lor de limbă română, dna Nelli Parii și în comun cu Sala de Arte a Bibliotecii Municipale „E. Coșeriu” au organizat o **Serată literar muzicală cu genericul „Ostași aspirațiilor sfinte”**. În fața părinților și oamenilor de cultură prezenți la eveniment elevii au „răsfoit” biografia și activitatea de creație a celor doi artiști, au citit versuri și au cântat cântecele Doina și al lui Ion, iar spectacolul s-a încununat cu cea mai frumoasă melodie lăsată nouă ca Testament:

**Bucurați-vă prieteni de prieteni și de frați
Bucurați-vă de-un nume ce vi-i dat ca să-l purtați
Bucurați-vă de-un cântec, de-un amurg cu flori de tei
Bucurați-vă o viață de lumina dragostei!**

Palatul Municipal de Cultură este instituția care a organizat concertul „Două vieți și o dragoste”, în cadrul căruia circa 20 de artiști amatori și dansatorii show-baletului „Imperiu” au pus accent pe creație și din repertoriul regretaților Doina și Ion Aldea-Teodorovici, dintre sutele de cântece lansate de ei, au fost alese cele mai semnificative din care publicul spectator a reținut cine au fost, ce au gândit, ce și-au dorit amândoi pentru Țară.

Este regretabil să constatăm, că de 20 de ani bălțenii, de rând cu toți cetățenii republicii, în aceste zile de plâng prin recitaluri de cântece ultimul fatal spectacol din noaptea de 29 spre 30 noiembrie 1992 al celor doi mari artiști, dar ne bucurăm că fiecare din noi poartă în suflet un cântec cu Doina și Ion.

Anului Doina și Ion Aldea-Teodorovici cred că i se potrivesc de minune rândurile scrise de Veronica Micle:

**„Ce-ți pasă dac-ai fost o fire trecătoare...
În cartea Nemuririi se va mai trece-un nume!”**

Doina și Ion Aldea-Teodorovici doi aștri nemuritori...

De fiecare dată ne vine greu să vorbim de cei plecați în lumea celor drepti.

Cu regret, o facem târziu, când nu mai sunt ptintre noi, când nu ne aud. De multe ori ne macină regretele, părerile de rău.

Nu e simplu să scriu despre aceste personalități, pentru că viața lor a fost foarte scurtă, însă le-a rămas cântecul, care ne face fericiți. Noi, elevii și profesorii Școlii de Arte Ocnița, nu-i uităm, le îngânăm mereu melodiile, interpretăm la diferite instrumente piesele scrise de ei.

O sărbătoare deosebită în memoria Doina și Ion Aldea-Teodorovici s-a desfășurat în incinta școlii noastre. Scena a fost împodobită cu crenguțe, frunze în toate culorile toamnei, cu flori mirositoare, douăzeci lumânări ce luminau portretul și chitara lui Ion și Doina..

Au fost interpretate și audiate creațiile celor doi Mari artiști. Un deosebit interes a trezit duetul, „MăriDan” cu cântecul „Eminescu”, voce - profesoara Mariana Edu-Popescu, acompaniamentul la chitară a fost susținut de către elevul Dan Belonoșca. Cântecele „Pentru Ea,” și

„Răsai,” au fost interpretate de eleva Vladislava Vacarița iar melodia „Seară, seară-albastră” a fost promovată de către profesoara Lidia Slivca, maestru de concert Tatiana Peceac. A meritat aplauzele spectatorilor și profesoara Tatiana Draghici pentru melodia „Reaprinde-ți candela” care a sunat ca o rugăciune pentru Doina și Ion.

Cuvântul de încheiere a evenimentului i-a aparținut dnei Ludmila Belonoșca, șef Secție Culturală Ocnița:

— „Doina și Ion prin vocea lor inconfundabilă, caldă, au ridicat de multe ori spectatorii în picioare prin cântec. Ei și-au dăruit sufletul, talentul, măiestria și ne-au cucerit inimile noastre”.

La serată au fost invitați elevii claselor liceale de la liceul „M. Sadoveanu” Ocnița, elevii și profesorii filialelor școlii noastre și mulți iubitori de frumos de diferite vârste.

Colectivul de elevi și profesori a Școlii de Arte Ocnița v-a

păstra amintirea celor două inimi gemene și mereu le v-om duce dorul. Ei ne-au lăsat nouă ca testament - Cântecul.

— **Vă suntem recunoscători...!**

— **Noi și în viitor v-om contribui la continuarea sentimentului patriotic prin creația acestor DOI AȘTRI NEMURITORI...**

TATIANA DRAGHICI,
profesoară de teorie și pian, Școala de Arte Ocnița.

0 pereche unică — un cântec fără pereche

MARIA COROTAȘ,
Biblioteca Publică Leova

O viață de om. E mult s-au este puțin pentru un om? Ea este una și întradevăr e sfântă când omul poate s-o trăiască cu demnitate așa cum au făcut-o marii patrioți ai neamului Doina și Ion Aldea- Teodorovici, lăsând o urmă adâncă în sufletul fiecăruia dintre noi. Ei au trăit fericirea dimineții, au învățat să râdă de la răsăritul soarelui, de la aprinsul zorilor, de la ciripitul păsărilor, de la vorba dulce a mamei, de la șopotul izvorului, de la zâmbetul copilului...

Ei și-au dedicat viața unui ideal înălțător - păstrarea spiritualității românești. Prin cântecul lor, Ion și Doina au adus un omagiu limbii noastre dulci „ca un fagure de miere”, trico-

lorului drag, tradițiilor strămoșești, lui Dumnezeu, mamei, neamului, suveranității, păcii ..., fiind primii în anii „90, ce au cântat Eminescu și au optat pentru revenirea la grafia latină.

Repertoriul lor a promovat veritabile capodopere ale muzicii ușoare din Basarabia: „Maluri de Prut”, „Trei culori”, „Clopotul învierii”, „Suveranitate”, „Răsai”, „Focul din vatră”, „Reaprinde-ți candela”, „Iartă-mă” ș.a. Ion Aldea- Teodorovici a compus peste 300 cântece, este autorul muzicii pentru filmele: „Iona”, „Disidentul”, „Ce te legeni codrule”; pentru piesele de teatru „Tata”, „Pomul vieții”, „Fântâna Anghelinei” ș.a.

Orice localitate are în istoria sa

fapte și nume cu care se mândrește și pe care le păstrează cu vrednicie. Orașul Leova este leagănul copilăriei lor, locul de unde au pășit în lumea mare lăsând un semn remarcabil nu numai în inimile băștinașilor, dar și în istoria vieții culturale. Nu putem spune că au fost, ei sunt - familia Teodorovici: Cristofor, Petre și Ion.

Tradițional, din anul 2004, la Leova se organizează Festivalul – concurs „Ecolul de la baștină” în semn de pro-

fundă recunoștință pentru cuplul Doina și Ion Aldea-Teodorovici și pentru frații compozitori Petre și Ion. Leovenii vin în fiecare an la stela cu chipurile celor doi patrioți și depun flori în semn de grațitudine. Îată că și în toamna curentă, la 30 octombrie, în pofida vremii posomorâte, în grupuri nu prea mari, dar destul de multe, leovenii au venit cu flori vii la monumentul din centrul orașului, pentru a li se închina și ai comemora pe frații Petre și Ion Teodorovici, pentru că așa este creștinește și așa îi stă bine unui popor care nu-și uită înaintașii. Apoi Biblioteca Publică a organizat o serată muzicală literară „O pereche unică - un cântec fără pereche” dedicate celor 20 ani de la trecerea în neființă a cuplului Ion și Doina Aldea-Teodorovici. Învingătorii de onoare au fost: fratele mai mare a compozitorului dl Adrian Teodorovici și prietenul, băștinașul or. Leova dl Valeriu Mercușev.

Dl Adrian Teodorovici cu lacrimi în ochi a povestit momente interesante din copilăria lui Ion și despre activitatea lui pe tărâmul muzicii, i-ar dl Valeriu Mercușev a recitat poezia proprie, „Destinul”, în memoriam soților Teodorovici.

Au fost vizionate secvențe din filmul muzical „Ion și Doina”. Iubitorii muzicii lui Ion Aldea-Teodorovici au interpretat piesele: „Seară albastră” – solistă Anișoara Patrașcu, tot ea în duet cu Alina Balaban au promovat cântecul „Răsai”. Andrei Petcu, un alt solist ne-a cântat „O serenadă” și „Pentru ea”, iar Alina Bolocan „O umbrelă”.

Holul bibliotecii devenise un spațiu sfânt cu genericul „Nemurirea marilor artiști”, găzduind expoziția de carte „Cântecul lor a rămas o veșnicie”. Și sala „Artă” ne-a transpus psihologic alături de marii artiști vernisând ungherașul nemuririi „Căntecele învierii și ale demnității” și expozițiile de carte: „Două vieți într-un cântec”, „Talentele nu mor niciodată” ne-au făcut să fim mai aproape de marii artiști.

Dedicat anului „Doina și Ion Aldea-Teodorovici” au fost și manifestările culturale: „Doina și Ion două ramuri la acelaș pom”, „O făclie ce va lumina veșnic”, „Căntecele care cuceresc regate” ș.a

Un compozitor și o interpretă tindeau să transforme întunericul în lumină și întunericul s-a răzbunat, muzica în viață și muzica s-a răzbunat, piatra și țărâna neroditoare și arborele secolului, care nu vroiau să fie suflete și ele s-au răzbunat.

Au cântat sufletul. Au rostit cuvintele cu inima și s-au dăruit nouă cu toată ființa.

Uniți prin același liant — Dragostea de Nicolae Sulac

ION DOMENCO
or. Cantemir

Andrei Malașevschi, Președintele Raionului Cantemir

Ediția a II-a a Festivalului regional de muzică populară, desfășurat săptămâna trecută la Casa de Cultură „Nicolae Sulac” din or. Cantemir, a întrunit colective folclorice din sudul țării, România și regiunea Odesa,

toți participanții la această prestigioasă manifestare cultural artistică având aceeași nobilă intenție și fiind uniți prin același liant - **dragostea, devotamentul față de acest fenomen cu valoare de unicat în cultura națională, pe nume Nicolae Sulac, exemplu, model de identificare cu cele ca două sute de cântece populare și de autor circumscrise folclorului autentic românesc, fapt pentru care i s-a acordat acel titlu de noblete certificat și atestat pentru eternitate - Rege al Folclorului.**

În context, președintele raionului Cantemir, Andrei Malașevschi, avea să menționeze în deschiderea Festivalului cu dulcele generic „**Asta-i floarea lui Sulac**”, că „*Festivalul este cea mai sinceră manifestare a dragostei și memoriei distinsului artist, originar din Sadăcul Cantemirului, cântecele căruia ne-au dus și ne duc faima în lume, de aceea, avem sfânta datorie de a purta mai departe ștafeta creației noastre populare, această zestre inestimabilă a neamului*”.

Și pe bună dreptate, evoluarea artiștilor a trezit admirația spectatorilor, care au savurat cu plăcere din nectarul cântecului popular, ridicat la rangul de sublim de către cel mai mare rapsod al neamului nostru, Nicolae Sulac, cele două zile ale Festivalului fiind, de bună seamă, adevărate clipe de revelație pentru publicul cantemirean, oaspeții lor, care au rămas plăcut surprinși de vraja cântecului popular.

Vocea de dincolo de stele a rapsodului

O știe o lume întreagă: cântecul popular exprimă sufletul unui popor, fiind o adevărată enciclopedie a neamului. Melodiile cântate de Nicolae Sulac, care a fost născut să le cânte mereu, punându-și în ele tot sufletul, vor trăi atâta timp, cât va trăi neamul nostru românesc. O dovadă elocventă în acest sens sânt și programele de concert ale colectivelor artistice participante la Festival - „Doina Prutului” din Cantemir, „Rapsozii” din Cimișlia, „Balada Deltei” din Tulcea și „Doina Covurluiului”, Galați, România, „Cervena Chitca”, Taraclia, „Porumbița” din Ialoveni, „Pruteanca” din Leova și „Mugurel” din Reni, regiunea Odesa - care au readus în scenă perlele folclorice ale neamului, atât de mult îndrăgite de noi toți, titlurile melodiilor revenind așa, ca de la sine. - Of, Sadăcule, Asta-i floarea lui Sulac, La o margine de drum, În grădină la izvor, S-a-ntâlnit cucul cu mine, Sânt din plaiuri moldovene, Floarea mândrei mele, La Lenuța sub cerdac, Toamna la cules de vii, Măndre sânt pădurile, Păsărică, mută-ți cuibul, Busuioc moldovenesc și multe multe altele, or, avea să menționeze, cu o anumită ocazie, în context, Artistul Poporului din RM, Gheorghe Mustea: „*Nicolae Sulac s-a aflat mereu în căutarea de cântec, prin care avea să ne spună totul despre viață, el bucurându-se nespun de mult, sincer, pentru fiecare găselniță armonică și pentru fiecare reușită...*”. „*Vocea lui Nicolae Sulac a fost o voce plină de farmec și aromă pur populară, rustică, câmpenească, îndulcită de mireasma livezilor și viilor în floare, el nefiind întrecut de nimeni în tot spațiul românesc în cântecele de*

dor și jale, în doine și balade...” - este părerea dirijorului artistic al binecunoscutei formații folclorice „Doina Covurluiului” din Galați, România, maestrul Vasile Plăcintă, originar din Slobozia Mare, Cahul. „A fost mai mult decât un cântec, a fost și rămâne o legendă vie a creației populare a tuturor românilor” - se dădu cu părerea și tânărul Ion Chiciuc, dirijorul orchestrei, originar și el din valea Prutului, de la Câșlița Prut. „Nu știu cum alții, dar eu unul voi învăța de la marele Sulac toată viața, căci a avut un fel aparte, specific de a fi artist. Era atât de sigur în ceea ce face pe scenă, se simțea atât de leger, vocea-i curgea de la sine, de parcă nu ascultai cântecul lui, ci curgea un izvor în preajmă...”. Și Veaceslav Bărcă, conducătorul orchestrei „Doina Prutului” din Cantemir se simte vrăjit de cântecul veșnic viu al lui Sulac: „Uneori, ascultând textele cântecelor lui Sulac, ai impresia că nu sânt tocmai „clasice” din punct de vedere artistic, dar ele nu sânt deloc întâmplătoare, ele aduc un mesaj sincer, firesc, drag, care se lipește de inima și sufletul fiecăruia: cele de dor, care predomină repertoriul artistului, se transformă din nostalgie în bună dispoziție, stare pe care numai el știa s-o creeze, or, își amintesc foștii lui colegi, Sulac împrăștiat, emana numai bună dispoziție, tot timpul fiind pus pe șotii, glume, vorbe cu tâlc, bune de jale îți răscoleșc, îți răvășesc adânc coardele inimii, de parcă ai retrăi de fece dată întreaga lui viață, mai mult tristă, decât fericită...”.

Farmecul și succesul lui Sulac e în fișcul lui

Mulți dintre noi mai cred că pentru a deveni celebru, un cântăreț nu are nevoie doar decât de voce și o bună pregătire profesională. Dar greșesc amarnic. Și iată de ce: când Nicolae Sulac a venit la Filarmonica de Stat, toți au înțeles că a răsărit o stea strălucitoare. Dar adevărata valoare a interpretului a fost, totuși, determinată de „felul de a fi” al lui Sulac, care a demonstrat că un artist nu poate fi îndrăgit dacă e lipsit de personalitate, nu pune în orice vers căldură, suflet, dacă nu-i dă aripi cântecului său. Nu în zadar, un bun prieten de-al meu din Bulgaria, îmi mărturisea cu sinceritate: „Eu nu înțeleg perfect versurile, limba lui Sulac, dar am înțeles limba, mesajul cântecelor lui: tot ce cântă el, pătrunde în sufletul și inima ascultătorilor odată cu melodia, încât ai impresia că se cântă despre tine...”.

Mihai Suruc, șeful secției cultură Leova, care a venit și la actuala ediție a Festivalului cu un buchet de melodii răscolitoare di repertoriul lui Nicolae Sulac, avea să ne relateze, în final următoarele: „De bună seamă, noi, cei care încercăm să readucem în scenă melodiile cântate de Nicolae Sulac, continuăm în permanență să luăm de la el lecții de ținută scenică, de comportament etic și moral, de atitudine corectă față de oameni și evenimente. Încerc și eu să învăț de la marele maestru cum trebuie să cânti ca să cucerești, să farmeci spectatorul, să spui o glumă, dar și cum să știi să dai ripostă nevrednicilor, care profanează creația populară. În context, vreau să vă mai zic că peste ceva timp pe noi, leovenii, ne așteaptă un examen serios - Festivalul de muzică în memoria fraților Petre și Ion Aldea- Teodorovici, în contextul Anului consacrat Doinei și lui Ion Aldea-Teodorovici. Cu mare regret trebuie să constatăm că mulți semeni de-ai noștri nici astăzi, după 20 de ani de la trecerea în nemurire a cuplului Doina și Ion nu s-au pătruns de inestimabila valoare a cântecelor interpretate de cei doi martiri ai neamului, luptători pentru renașterea națională a moldovenilor, pentru readucerea la viață a simbolurilor noastre naționale - Limbă, Grafie Latină, Tricolor...”.

Pe parcursul desfășurării Festivalului de la Cantemir am stat de vorbă cu mai mulți rapsozi, împătimiți de cântecul popular. Valeriu Mercușev din Leova, bunăoară, dacă a făcut și dumnealui studii în domeniul artelor frumoase, a venit la Festival cu marea dorință de a mai asculta murmurul frunzei verzi, pe care-i scrisă balada vieții lui Sulac, freamătul pădurii, cu care se asemuia însăși viața cântărețului, care nu-i altceva, decât o floare de liliac... Și-mi povesti, cu dor și jale despre destinul artistului, pe care, zice, l-am aflat mult prea târziu, căci, pe atunci, nu se putea vorbi despre tristețea copilăriei acestui băiat de la Sadăc... Iar cunoscutul instrumentist de prin părțile Cimișliei, Leonid Nenescu, care, acum câțiva ani a mers la Sadăc, pentru a se convinge singur de toată povestea vieții marelui artist, avea să-mi mărturisească că chiar și acum, atunci când aude o melodie dea rapsodului, se oprește locului, sorbind din dulceața ei irepetabilă. Ne bucurăm pentru colegii cantemireni, pe care-i stimăm și-i invităm cu plăcere la Festivalul orchestrelor de muzică populară în memoria rapsodului cimișlian, Ion Popușoi.

Anatol Melenciu, vicepreședinte al raionului Ialoveni, care a sosit la Cantemir împreună cu ansamblul „Porumbița”, adevărați mesageri ai cântecului popular, ne relatează și dumnealui că și la Ialoveni este vie amintirea despre marele artist, cântecele căruia sânt incluse frecvent în repertoriul celor 11 colective cu titlul „model”!. Desigur, spune dumnealui, ar fi mult mai bine, dacă am avea mai multă susținere la nivel național pentru valorificarea și promovarea creației populare. Mă refer aici și la manifestările culturale artistice de amploare, precum este acest Festival regional „Asta-i floarea lui Sulac”, organizarea cărora necesită alocății financiare importante. Regretabil acest fapt, deoarece Nicolae Sulac nu numai a cântat, dar ne-a și îndemnat mereu să ne iubim neamul, plaiul, să ne cinstim strămoșii, să ne apărăm demnitatea... Și dacă astăzi ne amintim de dumnealui doar cu ocazia Festivalului? Dar ce să mai zicem de alte manifestări, cum s-ar zice, cu caracter local? Căci în rest, facem și noi ce putem și cum putem, deoarece avem oameni cu suflet mare, avându-i în vedere pe cei care au pus umărul la amenajarea parcului din centrul raional de Ziua Hramului urbei, de acei entuziaști, ce doresc cu tot dinadinsul să fondăm în raion o fanfară, pe organizatorii Festivalului interpreților-violoniști în memoria rapsodului Filip Toderașcu eterate.

De bună seamă, nu avem ce-i replica colegului de la Ialoveni atâta timp cât, cu mare părere de rău, Casa-muzeu „Nicolae Sulac” de la baștina rapsodului rămâne într-o stare jalnică, cât s-a pierdut amintirea despre alte personalități marcante de prin părțile locului, marii noștri înaintași rămân în neștire...

... Cele două zile ale Festivalului s-au scurs repede, pe neobservate, dar au rămas pentru mult timp în amintire cântecele interpretate de artiștii din partea locului, care ne-au repus, imaginar, în zilele când inegalabilul Nicolae Sulac cutreiera satele Moldovei, dar și multor, multor țări din lumea, ducând hăt departe faima folclorului, creației noastre populare. Vor rămâne în amintire și Diplomele de merit, trofee, cărțile despre viața și activitatea de creație a marelui artist, care a ars, ca o făclie, pentru a lumina calea spre stele, acolo, unde sânt doinele lui...

Satul Corjeuți, Briceni nu este doar o moșie dominată de stâncile milenare, dar și cea mai bogată localitate în cultivarea cartofului de la noi. Corjeuțului i se potrivește de minune calificativul - Capitala cartofului. Toate beciurile localnicilor sunt pline cu cartofi - cultură pe care ei o consideră o a doua pâine. Iată de ce I ediție a Festivalul Cartofului cu genericul „Mai mult decât a doua pâine”, organizat de către Agenția de Dezvoltare Regională Nord și Primăria satului Corjeuți în parteneriat cu Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Consiliul raional Briceni și Federația Națională a Fermierilor din Moldova a fost desfășurat duminica 11 noiembrie 2012 anume la Corjeuți.

Moștenitorii la Festivalul Cartofului

Nu în zadar în popor se zice că: „Toamna se numără bobocii”. Îndată după Festivalul Mărului și cel al Bos-tanului, Corjeuțiul a vestit lumii între-gi că ei sunt mândri de baștina și țara lor, de ocupațiile agricole și de tradiția populară a vetrei, că ei pun în capul mesei munca și omenia, buna înțele-gere și dragostea de neam. Fiind un loc turistic atractiv, Corjeuți a primit cu demnitate invitații și oaspeții de onoare sosiți de prin cele patru părți ale Basarabiei, așa le stă bine gospo-darilor – harnici, deștepți și primitori. În cadrul festivalului a fost organizat un iarmaroc - concurs, care a inclus expoziții ale produselor agricole, târ-gul meșterilor populari din Nordul Moldovei, desenele celor mai talentați copii din sat și deasemenea Concursul gospodinilor la prepararea bucatelor din cartof. Ei nu sunt frate cu zgârci-tul, calzi la suflet și cu vorba lor moale dar dulcea nu oboseau să ne invite să gustăm din bucate. Și am gustat fel de fel de minunății delicioase că nici nu-ți venea a crede că toate acestea sunt pregătite de oameni.

Dar ce forfoteală era lângă scena de pe malul iazului înconjurat cu sal-cii! Aici, colectivele artistice din țară: Ansamblul de dansuri populare „Ve-selia” din Chișinău, Ansamblul folclo-ric „Doinița” din Bălți, cântăreți din partea locului și noi - membrii An-samblului de muzică și dans popular „Moștenitorii” din Râșcani am evoluat cu un amplu program artistic. Publi-cul adunat a apreciat valoarea dansu-lui nostru popular și am fost răsplățiți cu multă căldură și aplauze din suflet.

Întorcându-ne acasă, bucuș și împliniți sufletește ne-am amintit de mai multe festivaluri la care am par-ticipat: festivaluri de muzică și dans, festivaluri-concurs pentru copii, fes-tivaluri de tradiții și obiceiuri popula-re, festivalul ecologic, al covoarelor, al berii la Bălți, al vinului la Chișinău, al colțunașilor la Krakow, Polonia și, iată ca în palmaresul nostru mai înscrîm și prima ediție a Festivalului cartofului din Corjeuți.

Ne-a impresionat mult atmosfera de ospitalitate, oameni primitori și re-ceptivi, mirosul și gustul ademenitor al

bucatelor expuse spre degustare. Chiar și iazul din vale, înconjurat cu sălcii pletoase, aplecate asupra apei, de par-că chemau strămoșii noștri să vadă ce minunăție a fost la Corjeuți. Dar bu-curia noastră a fost presurată cu senti-mente de nostalgie, pentru că toamna bogată ne părasea plaiul, sau pentru că gândurile noastre încă rămăsese acolo la Corjeuții dragi și primitori, consta-tând că unde și n-am fi în Moldovioa-ra noastră oamenii oameni rămân cu credința, dragostea, omenia și dem-nitatea noastră... Dar poate străbunii noștri, bunii noștri străbuni doreau să ne laude și să ne încurajeze în a păstra și promova cu mai multă demnitate tradiția neamului...! Așa a fost să fie – credem noi membrii Ansamblului de muzică și dans popular „Moștenitorii” din Râșcani împreună cu scumpa noastră îndrumătoare dna Elena Crețu – om de nădejde și la bine și la rău.

Festivalului continuitate, satului prosperare, localnicilor sănătate și spor la roade mari, iar noi, artiștii, suntem totdeauna mândri că promovăm muzi-ca, dansul și portul nostru popular.

NICOLINA RUSU ȘI ELENA FRUMOSU,
membre ale Ansamblului „Moștenitorii”

Cavaler al Cântecului coral

Mijloc de toamnă. Frunzele aurii, ușor alinate de vânt îngână murmurând doina neamului. În acea zi de 21 octombrie curent, satul Ciocâlteni a fost inundat de oaspeți, invitați, artiști amatori veniți pentru a comemora pe cel care a fost mai bine de trei decenii dirijorul corului „model” din această localitate – Petru Stroiu. Cei sosiți la eveniment au fost întâmpinați cu marș de fanfară, salutați tradițional de organizatorii **Festivalului concurs raional al cântecului coral – vocal „Petru Stroiu”** - Secția Cultură Orhei și administrația publică a comunei Ciocâlteni. Mai bine de 3 ore cântecul coral a fost stăpânul tuturor. Au cântat frumos și bine, din suflet, cu emoții aducând acest gest „regretatului”, vorbind despre el și cei care l-au știut și ce-i care nu au avut posibilitate să-l cunoscă. Cuvinte din suflet, amintiri a depănat spectatorilor fiica Lucia Stroiu, precum și colegii Ștefan Caranfil, Artist Emerit din republică, dirijorul corului „Semănătorii” din s. Biești, Onisim Cazacu, conducătorul corului din s. Sărăteni, Telenești, profesor de colegiu și Vera Frunze, conducătorul artistic al ansamblului vocal din s. Vâșcăuți și alții.

Participantii festivalului au fost artiștii amatori din localitățile unde a activat Petru Stroiu: Biești, Chiperceni, Vâșcăuți, Susleni, Step – Soci, Hâjdieni, Ciocâlteni, orașul Orhei, colectivele artistice din Sărăteni și Telenești, care au fost menționate cu diplome și premii bănești. Premiul special „Petru Stroiu” a revenit corului „model” de copii „Ar-

monie” din s. Ciocâlteni. Menționăm cu mândrie prestația reușită a tuturor formațiilor. Pentru noi cât și pentru participanți deosebite au fost aprecierile membrilor juriului: Lucia Stroiu, dirijorul Capelei Corale Academice „Doi-na” și Tatiana Baprecum, profesoară de canto, mun. Chișinău. Doamnele au rămas plăcut surprinse de prezentarea artistică, repertoriul și originalitatea programului. Cum au spus-o și dânsule, că nu și-

au imaginat, că acest gen este atât de bine pregătit și prezentat în raionul Orhei și că artiștii amatori au evoluat cu multă pasiune.

Dar surpriza cea mare și neașteptată, chiar și pentru organizatori a fost evoluarea corului unit, care a interpre-

tat la bis cântecul „Zboară un cântec pe pământ”, dirijat de dna Alexandra Stici, dirijorul corului „Codreanca” din or. Orhei. Sărbătoarea a finisat cu un „aburaș” cum a spus primul c. Ciocâlteni dl Ion Ionașcu, în memoria celui care a fost și va rămâne Cavaler al Cântecului coral - Petru Stroiu.

Mulțumim mult și primarilor din comunele și satele Susleni, Chiperceni, Biești, Vâșcăuți, precum și celor din Sărăteni, or. Telenești pentru susținerea delegării artiștilor amatori la festival.

Ei sunt mândria noastră

Ansamblul de muzică și dans popular „Pruteanca” din or. Leova, a trecut deja de 40 ani de activitate, cu un palmares cu multe pagini de succes. Drept dovadă sunt și momentele de înaltă măiestrie interpretativă demonstrată cu mult har de ansamblul „Pruteanca” celor îndrăgostiți de tradițiile muzicale și coregrafice ale neamului, artiștii fiind răsplătiți pe deplin de generosul spectator.

S-au bucurat de calde primiri pe scenele din România (jud. Vaslui, jud. Prahova), Ucraina, reg. Odesa, iar în vara acestui an la Festivalul folcloric din Bulgaria or. Gornoo-reahovița au prezentat deosebit arta tradițională a noastră.

Nenumăratele succese sunt datorate și neobosiților dirigitori ai formației dlui Mihai Suruc, dirijorul orchestrei și dlui Ion Arabadji, conducătorul grupului de dans, de asemenea și veteranilor colectivului Maria și Valeriu Corotaș, fraților Gheorghe și Petru Petrov pentru munca lor de decenii în cercetarea și promovarea artei tradiționale. Și cu această ocazie felicit din tot sufletul membrii Ansamblului „Pruteanca” pentru susținerea cu demnitate a titlului onorific „model” dorindu-le o cale presurată cu pierle muzicale și coregrafice pe parcursul activității de viitor.

Într-un ceas bun „Pruteanca”!

Se zice că lăutarii sunt durerea și bucuria poporului. Felul lor de a fi seamănă perfect cu tradiția populară în care dăinues. Iar la noi, la Leova cei mai talentați lăutari sunt membrii Fanfarei de la Casa raională de Cultură. Chiar atunci când în republică genul respectiv era în degradare, la noi, datorită acestor inimoși lăutari arta fanfarei obține o ascensiune cum nu s-a mai știut pe meleagurile noastre. Și toate aceste succese nu sunt întâmplătoare. Fanfara este diriguată de către dl Valeriu Corotaș, specialist cu renume

în domeniu, respectat și onorat la nivel național, om de omenie și de o cumsecădenie de invidiat, săritor la nevoie. Dumnealui împreună cu membrii fanfarei au atins cele mai înalte culmi în ale măiestriei interpretative, situate pe aceeași meridiană cu artistismul colectivelor de același gen a Ministerului de Interne, a grănicerilor etc. Evaluarea fanfarei la Sărbătoarea națională „Ziua Vinului – 2012” a demonstrat cu prisosință cele afirmate mai sus. Paralel cu performanțele obținute, fanfara întâmpină și unele piedici, dar buna

înțelegere și susținere a Administrației Publice Locale face ca problemele să dispară de la sine.

Dl Valeriu Corotaș n-a uitat de marii specialiști care au pus umărul la activitatea fanfarei: regretații Vasile Amarfiș, Gheorghe Ticu și alții. Indiscutabil este și aportul în formarea sa ca conducător de către așa numitul Rege al Fanfarei dl A. Condrea și neobositul coordonator și dascăl al orchestrelor de fanfară din republică dl Vasile Fedorean.

VALERIU MERCUȘEV,
Direcția Cultură Turism Tineret și Sport Leova

„Cușmirceanca” la 30 de ani

„Cât cânt, atâta sunt”

CUȘMIRCEANCA-30ANI!

„E lumea o clipă, / O clipă de-un an, / De-un secol, de-o eră, de două. / O clipă e viața, a mea și a ta, / Și a mărului cel de pe ram... / ... Când toate vor trece, o, Doamne! / Va trece și cântecul oare? / Sau cântecul spre nemurire, / Ne este de zei dăruit?”.

V-ați întrebat vreo dată de ce omul cântă? Nu e o întrebare retorică. Se știe de ce omul mănâncă, doarme, pleacă sau vine. Dar de ce cântă? El cântă nu din motivul că n-are ce face! Cântă că nu poate să nu cânte. Omul este atât de strâns legat de sunet, de necesitatea de a-l produce sau de a-l asculta, încât sunetul devine o funcție vitală a ființei umane. Ne putem oare imagina un om care n-a scos în viața sa nici un sunet și care nici n-ar avea necesitatea de a face acest lucru?

Un dicton latin glăsuiește: „Am spus și mi-am salvat sufletul”. Muzica restabilește în om mișcarea universală, sunetul muzical readuce sufletul în consonanță cu sunetul lumii. De aici reiese că dacă nu am fi avut suflet, ni l-ar fi creat muzica. De ce omul are nevoie de cântec? Măria sa cântecul nu este altceva decât forma superioară de identificare a omului cu sonoritatea veșnică a lumii. Cine poate să ne spună până la capăt ce se întâmplă cu noi atunci când ne contopim totalmente

cu o melodie ce pătrunde seducător în cele mai ascunse ungherașe ale eului? Ce face cântecul din noi la acest nivel? Nu putem ști dacă el aparține omului sau omul aparține cântecului. Putem afirma cu toată certitudinea – omul nu poate exista fără muzică. În acest sens îl înțelegem ușor pe Emil Cioran care ne-a mărturisit: „*Lipsit de mijloc de apărare împotriva cântecului, mă văd nevoit să-i îndur stăpânirea despotică, devenind după bunul lui plac zeu sau zdreanță*”.

Așadar, iată ce poate face cântecul din om. Ne-am născut în sunet și din sunet. Iată de ce omul iubește cântecul. El este modalitatea de transformare a omului din materie în spirit. Da, confirmăm cu certitudine că suntem un popor viu, pentru că suntem stăpâniți de cântec. Cu el trăim, respirăm, cu el vom dăinui în veci ca neam, și tot grație cântecului nu vom ajunge vreodată să fim un nimeni. Pe parcursul sutelor de ani poporul a încercat să mențină vie pălpăirea vlăguită a flăcării spiritului național, a învățăturilor din moși-strămoși, a destinului neamului.

Același mesaj am vrut să-l aducem și noi oamenilor în ziua de 7 noiembrie, la sărbătoarea Ansamblului folcloric „Cușmirceanca” ajuns

deja la a treizecea filă de activitate. Această aniversare este iarăși o realizare în dezvoltarea culturii satului nostru. „Cușmirceanca” și-a început activitatea în anul 1982, avându-i ca participanți pe oameni de diferite profesii. La îmbogățirea repertoriului au contribuit toți membrii, culegând folclor de la băștinașii satului. Avem un repertoriu foarte variat și bogat de cântece vechi, obicei, colinzi... Ne-am străduit întotdeauna să ne păstrăm autenticul, deaceia am și avut succese pretutindeni unde am evoluat. Sunt un om fericit și împlinit astăzi alături de acest colectiv care a dus faima satului, a raionului, republicii, evoluând în fața oamenilor ce iubesc cântecul și folclorul moldovenesc.

Cine nu se vrea rege, în capul mesei, la o sărbătoare mare? De data aceasta nu am putut proceda altfel decât să-i oferim locul cântecului. Doar Măria Sa Cântecul poate face oamenii mai buni, mai iubitori de viață. Am ținut cu tot dinadinsul să ne adunăm lângă Cântec prietenii, dușmanii, oamenii mari politici și pe cei simpli muncitori, artiști consacrați și artiști mici ca noi. Or, noi, artiștii, avem menirea de a vă face viața mai frumoasă. Sperăm că și de această dată, ne-a reușit să ajungem la sufle-

tele spectatorului, precum am făcut-o și de-a lungul anilor.

Oaspeți dragi ne-au fost câțiva interpreți de la Chișinău, care au încântat lumea: Ricky Ardezianu, Doina Arseni, Arsenie Botnaru, Vasile Pascaru și ...Erika. Le mulțumim din suflet că ne-au acceptat invitația.

Pe scena de la Cușmirca au mai evoluat ansamblul folcloric „Busuio-cul dorului” de la Trifănești, Florești, Petru Postică, pe care îl vedem un viitor interpret și Sergiu Prepeliță, un tânăr talentat, pământeanul nostru, care râvnește spre marele scene.

Le mulțumesc membrilor formației „Cușmirceanca” pentru măiestria interpretativă de care dau dovadă, devotament și dăruire

de sine pe tărâmul artei, pentru că contribuția neîncetată la dezvoltarea culturii naționale. Mulțumim dlui președinte al raionului, Alexandru Relițchi, dlor vicepreședinte, Svetlana Rotundu și Maria Nasu, deputat în Parlament, pentru felicitările calde și sumă de 500 de mii de lei oferită pentru reparația Casei de Cultură și nu în ultimul rând dlui Grigore Zănăagă, șef de Secție Cultură, Tineret și Sport, care a cunoscut și susținut colectivul nostru de la fondare. Le aducem mulțumiri și reporterului Victor Sofroni de la „Impuls TV” și jurnalistului Sergiu Cumatrenco de la ziarul „Farul nistrean”, pentru promovare.

La organizarea evenimentului au contribuit liceul nostru și desigur, pri-

măria, cărora le suntem recunoscători. Localnicii au petrecut o zi plăcută, cu mult cântec, cu vizionarea celor mai iscusite lucrări ale meșterilor populari, dar și cu porții de ciulama la final.

Iar celora care au activat în acest colectiv și ne-au privit de acolo, de sus, le păstrăm memoria prin cântecele ce ni le-au lăsat, reîntorcându-ne cu fața spre valorile perene ale neamului. Eu, în calitate de conducător artistic al acestui colectiv, mă voi strădui ca toate aceste perle să se reflecte prin copiii noștri. Iar dacă e să revenim mesajul acestei sărbători, haideți să „îndurăm” și mai departe stăpânirea „despotică” a cântecului. Deci, vorba ceea: „Las-să facă cântecul tot ce vrea din noi”.

SVETLANA GAFIN,
conducător artistic al formației folclorice „Cuș-
mirceanca”

MARIA SCOARTĂ,
Serviciul Cultură Briceni.

Pe domnul Iurie Starov l-am cunoscut cu mulți ani în urmă. Amabil, inteligent, talentat, respectuos – cam așa l-ași fi caracterizat atunci, când l-am văzut prima dată. Așa a rămas și astăzi, ajuns la vârsta înțelepciunii și a bunătații. În ochii blajini are tot acel licăr sclipitor și o nețărmurită dragoste de viață, de cântec, de frumos. De curând dl Iurie Starov a împlinit frumosul jubileu de 60 de ani. E mult, e puțin. L-am luat prin surprindere cu întrebările, dar ca întotdeauna, s-a străduit să ne vorbească laconic despre viața trăită împreună cu soția Lidia, despre copii, nepoți, și-a adus aminte cu dragoste de scumpii părinți – tata

Gheorghe și mama Ecaterina, care i-au semănat în suflet înțelepciune, stimă față de oameni, bunătațe. Calități, care le duce peste ani.

Ce face în prezent Iurie Starov, interpret de muzică ușoară din satul Drepcăuți, raionul Briceni?

— *Bine, mersi.* - A urmat răspunsul. Nu s-a referit la greutăți, n-a dat vina pe nimeni. Pur și simplu am vorbit despre muzică, de dorul pe

care îl poartă în suflet toată viața, căci ea, muzica, e cea mai mare bogăție pe care a moștenit-o prin voce, talent, har de la Dumnezeu. A cântat la nunți și cumătrii, a participat la festivaluri și sărbători frumoase. Nu s-a socotit cu timpul, în pofida faptului, că îmbrățișează cu totul altă profesie.

— *Așa a fost în timpurile prin anii 60, 70 ai secolului trecut, rar cine se gândea, că trebuie de făcut studii mu-*

zicale – ne spune nostalgic dl Iurie Starov. Iar cântecele populare „Mare-i dealul de la moară” și „Păsărică mută-ți cuibul”, care au fost primele în repertoriul Dumnealui, le ține minte pentru totdeauna.

Zona de nord a republicii, în ultimul timp nu ne prea răsfăță cu artiști renumiți. E vorba de finanțe în primul rând, apoi distanța mare, disconfort etc. Dar până ajung stelele la noi, ne mulțumim cu ceea ce avem. Și de ce nu, ne vom întreba? Repertoriul dlui Starov e variat și conține o mulțime de piese, care au priză la public. Este vorba de melodiile compuse de Ian Raiburg, de cântecele lui Ion Suruceanu și Dan Spătaru. Le interpretează dl Starov cu dragoste, cu vervă, cu suflet, așa cum îi stă bine unui artist. De câte ori avem ocazia să organizăm o sărbătoare, ne străduim să-l invităm și pe

acest om, pentru care cântecul, ca o brățară de aur a mers alături prin viața trăită cu drag de oameni, de frumos. Probabil nimeni nu va fi indiferent la auzul pieselor „De ce plâng chitarele”, „Numai tu”, „Primăvara”, „Fetele, cochetele” și multe altele, pe care le interpretează cu drag Iurie Starov, omul, viața cărui e numai cântec, e numai dor față de meleagul natal, de locurile pitorești din satul Drepcăuți, de unde i se trage vița, de unde a băut prima dată apă din izvorul cu apă cristalină...

— *Îmi pare rău, că anii trec, iar satele îmbătrânesc. Tineretul puțin de tot se stabilește cu traiul la baștină. Îi trage Europa, goana după finanțe. Dar ce să facă, unde să lucreze? A trecut timpul când te mulțumeai cu puținul, pe care-l aveai. Lumea se civilizează, cerințele vieții sunt mari. Avem un Cămin frumos de Cultură, despre*

activități nici nu mai vorbesc, soții Margareta și Ion Ungureanu muncesc cu tragere de inimă, fac lucruri frumoase pentru localitate. Însă tinerii pleacă...

E un strigăt de durere a unui om, care trăiește cu viața satului, cu grijiile lui, după cum vedeți, cu problemele lui. E și firesc. Dar spre regretul nostru aceasta e situația la ora actuală. Despre multe am mai discutat, ne-am amintit de acele vremuri, când în capul mesei puneam omenia și nu banul, bucata de pâine, paharul de vin și nu fudulia. Dar vorba ceea, vremea trece, vremea vine...

Am dori domnului Iurie Starov o veșnică tinerețe fără bătrânețe. Să păstreze peste ani buni acea dragoste de cântec dulce și acel izvor nesecat de energie.

Să ne trăiți măestre, încă mulți mulți ani, să ne cântați cu vocea dată de bunul Dumnezeu.

„Casa Muzicii” la Călărași

După decenii de solitudine, „Casa Mierii”, o pensiune agroturistică din Răciula, constituită de familia Stegărescu, care are și propune vizitatorilor tot ceea ce se produce în apiculutura modernă, săptămăna trecută la Călărași a fost inaugurată „Casa Muzicii” (vezi foto), una care vrea să pună la dispoziția oamenilor, interesați de acest domeniu, tot ceea ce-i legat cu muzica - o gamă largă de instrumente muzicale tradiționale, dar și aparatajul electronic cel mai modern și performant de reproduce a muzicii. Inițiatorul acestei acțiuni, Alexandru Leahu, un artist amator, care a participat activ și îndelung la activitatea formațiunilor artistice din Călărași, iar de vre-o

TUDOR JOSANU,
or. Călărași

șase ani și-a creat chiar o formație artistică proprie, cu titulatură „Still”, cu care evoluiază în fața publicului spectator cu cele mai diverse ocazii, spune că unul din scopurile deschiderii „Casei Muzicii”, este de a aduce la îndemâna doritorilor din zona dată instrumente muzicale și alte rechizite, ce au afinități cu acest domeniu, adică ei să nu mai fie nevoiți să meargă la distanțe mai mari când doresc să-și procure ceva din acest sortiment de mărfuri. Unul din principiile noastre de bază este de a livra cumprătorilor numai instrumente de bună calitate, produse în temei în statele UE, în special în Germania, care să satisfacă cele mai înalte exigențe ale celor specializați și interesați în ele. Pe lângă alte servicii pe care le va presta „Casa Muzicii”, legate cu căsătoriile și petrecerile, cu timpul ne gândim să deschidem și un salon în care să organizăm diverse acțiuni cu caracter de propagare a muzicii de calitate, chiar de educare a oamenilor, în special al tinerei generații, în acest domeniu, prin intermediul desbaterilor anumitor teme, legate cu muzica, însoțite de interpretarea și audierea ei live, mai spune Alexandru Leahu.

SERGIU CUMATRENCO,
jurnalist or. Șoldănești

Bucurați-vă prieteni, de poeți și de creația lor

„Casa mea de-acasă/ Nu-mi purta bănat,/ Ai rămas tot vază,/ Eu nu te-am uitat”
(Dumitru Matcovschi)

Iată c-a trecut cu bine și marea sărbătoare de care s-au pregătit o bună parte din locuitorii comunei Vadul-Rașcov, dar și ai raionului, chiar ai țării. Ba și de peste hotare au venit oaspeți pregătiți de această sărbătoare aleasă — **Festivalul Internațional de poezie și cântec „Dumitru Matcovschi”**, ediția II, care și-a luat startul chiar de ziua nașterii marelui nostru pământean, la 20 octombrie curent. Lume de pe lume se îndrepta în acea zi spre casa-muzeu „Dumitru Matcovschi”, acolo unde s-a născut poetul-tribun și unde-i aștepta scumpul literat, împreună cu draga sa soție, Alexandrina. După ce s-a văzut că ograda a devenit neîncăpătoare pentru oaspeții din sat și de pretutindeni, care, se salutau respectuos cu poetul-academician și cu suita sa (soție, copii, nepoți), s-a trecut la un compartiment mai deosebit al sărbătorii de două zile – înregistrarea căsătoriei jubiliare – nunta de aur a vestitului cuplu Alexandrina și Dumitru Matcovschi. Vorba e că, acum 50 de ani, chiar de ziua poetului, ei și-au înregistrat căsătoria tot la 20 octombrie. Și iată că a trecut o jumătate de secol...

„Parcă vin dintr-o baladă, /Parcă vin dintru-n colind, /Ea - cu părul ca zăpada, /El - cu părul de argint. / Două toamne, iată-le, / Întru-n dor legate, /Două sfinte lebede, /Pe o apă repede.” Așa și-a început procedura de omagiere a jubiliarilor șefa Oficiului Stare Civilă Șoldănești, Vera Cumatrenco – chiar cu versuri de-ale lui Dumitru Matcovschi. Apoi continuă: „Din fiorul care Vă încearcă acum, ca și cu 50 de ani în urmă, la 20 octombrie 1962, cobor amintirea: în satul Vadul-Rașcov, un colț de liniște,

mângâiat de apele străbunului Nistru, visa la lucruri mari și frumoase un tânăr pre nume Dumitru, sau Mitrică, cum îi ziceau cei dragi. Avea ceva de zeu în el, sau poate de cerb neîmblânzit și nedomolit. Crescut cu înțelepciune de trudiții și cuminții părinți Eudochia și Leontie, el n-a știut ce-i ura și nici dușmănia, iar dragostea altoită de dâșii pentru tot ce-i sfânt, a știut s-o cânte și s-o dăruie, la rândul-i, din plin. Iar în satul Brânzenii Vechi, raionul Telenești, mângâia inimile părinților, Vera și Alexandru Șoldan, un boboc de fată – Alexandrina, mai numită dulce și Dina. Frumoasă ca o zeie, cu ochi în care s-a rătăcit pământul, s-a încrâncenat furtuna și s-a prăbușit lumina, cu păr frumos, cu mireasmă îmbătătoare de secară, când o înfioară vânt de seară.

Drumurile li s-au încrucișat la Chișinău, unde au mers să facă carte. Erau tineri precum dorul, erau fragezi ca și floarea. I-a unit o taină, i-a cimentat pasiunea și i-a purtat cu înțelepciune prin ani sfânta-sfintelor - Dragostea, care, până în prezent, nu a pierdut din intensitate. Stimați omagiați, dna Alexandrina și dl Dumitru! „Vreau să uitați că anii zboară, / Vreau să Vă știți copii treziți în zori, /Vreau să trăiți în doi o primăvară, /O primăvară cu galante sărbători”.

Și tot așa, conform tradiției, până s-a ajuns la aceea că „tinerii” înșurăței au trebuit să-și schimbe inelele, să se sărute ușor și timid, ca prima dată, să poarte coroane, ca la sfânta biserică în ziua cununiei, și să semneze actul de înregistrare a propriei nunți de aur. Iar în calitate de martori oficiali, care au semnat în acel act, au fost scriitorul Tudor Țopa (un frumos „tânăr” de 80 de ani, care a asistat chiar la prima lor nuntă, încă în 1962) și primarul comunei, Valentina Paierle. Înregistrarea nunții de aur a finisat cu un frumos vals de nuntă (interpretat cu înaltă măiestrie și dragoste de membrii fanfarei raionale „Dumbrava”, dirijați de șeful secției Cultură, Tineret și Sport Grigore Zănoagă), dar și cu ciocnirea cupelor de șampanie dintre mirii jubiliari și oaspeții care au mesit cu toții în ograda devenită prea strâmtă, încât zeci de curioși erau nevoiți să stea după gardul de piatră, în drum.

După ce, în numele celor mai mari Virtuți: Dragostea, Răbdarea, Iertarea și Înțelepciunea, au fost declarați miri ai Nunții de Aur, poetul și consoarta sa au devenit mult mai veseli, acordând interviuri la stânga și la dreapta numeroșilor reporteri de la posturile de televiziune, radio și

ziare republicane și locale. Iar consoarta poetului s-a apropiat de Vera Cumatrenco și i-a mulțumit pentru că și-a construit discursul cu numeroase fraze și versuri chiar din opera lui Dumitru Matcovschi...

Au urmat nenumărate felicitări și cadouri pentru jubiliari. Enumerăm doar câțiva vorbitori: Teodor Furdui, prim-vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei; Arcadie Suceveanu, președinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova; Tudor Țopa, scriitor, Alexandru Relițchi, președintele raionului; Maria Nasu, deputat în Parlament, locuitoare a orașului Șoldănești; Valentina Paierle, primarul comunei-gazdă etc.

După ce mai mulți doritori au mers pe malul Nistrului pentru a savura peisajele autumnale, apoi au vizitat monumentul istoric din secolul XVII, clopotnița de piatră, toată lumea a plecat la un prânz copios, servit de organizatori la liceul cu numele poetului. Pe urmă, la încăpătorea casă de

în parteneriat cu Teatrul Național „Mihai Eminescu” de la Chișinău, în distribuție fiind și marele nostru actor Vitalie Rusu. Mi s-a spus că după formidabilul spectacol a urmat și „Hora de la Vadul-Rașcov”, care a durat până aproape de miezul nopții. Apoi toată mulțimea de oaspeți, veniți de pretutindeni, au fost cazați la zeci de familii din sat...

Adeuza, după ce participanții-oaspeți au luat dejunul la aceeași cantină a liceului, servit de organizatori, au urmat repetițiile, iar după ora 11.00, când au venit de la Chișinău președintele juriului, Oleg Volontir (originar de la Glinjeniul nostru), director artistic la Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, Om emerit al R. Moldova, împreună cu compozitoarea, Maestrul în Arte, Daria Radu, după ce scriitorul și partenera sa de viață s-au așezat comod în fotoliile moi, pregătite special pentru dumnealor, a început concursul de poezie și cântec pe versurile lui Dumitru Matcovschi.

cultură, a început concertul de gală al laureaților ediției I, adică din 2011. Dar până la acesata au răsunat buciumele, au evoluat formațiile „Ștefan Vodă” și „Chatarsis”, au mai fost și cuvântări prin care cei din scenă au omagiat poetul. Sala a înmărmurit de pe urma măiestriei interpretării unei poezii de-a poetului de către vestitul actor de la Chișinău Sandu Cupcea. Concertul, care a urmat, a fost pe placul tuturor, artiștii amatori fiind apalaudați mult și zgomotos.

Am făcut în prima zi a festivalului aproape 600 de imagini foto (în total am ajuns la 1000) și tot nu mă săturam să îndrept obiectivul aparatului foto când spre scriitor și juriu, când spre cei care evoluau emoționat în scenă (încât pe alocuri chiar și jubiliarul avea ochii umezi de lacrimi), când spre sală, care, cu mare greu, până la urmă și-a ascuns scaunele libere sub spectatori. Îmi pare rău enorm de mult că n-am avut posibilitate să asist, după ce participanții la festival au fost din nou hrăniți, la celebrul spectacol după piesa lui Dumitru Matcovschi, „Cântec de leagăn pentru bunici”, prezentat de teatrul „Veneamin Apostol” din Soroca,

Trebuie să mai spunem că din juriu au făcut parte și vicepreședintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova Nicolae Spătaru, șeful secției raionale Cultură Șoldănești Grigore Zănoagă, profesorul la Școala Populară de Arte „Ion Irimescu” secția Poiana Stampei, județul Suceava, România, Petrică Chiforescu, președintele Ligii Tineretului Român din Cernăuți, Ucraina, Vitalie Zăgrea și jurnalista, scriitoarea Lidia Ungureanu.

La capitolele POEZIE și CÂNTEC au evoluat participanți cu vârste cuprinse între 5-12 ani; 13-18 ani; 19-30 de ani; de la 31 de ani în sus... Și din nou lumea din sală a bătut frenetic din palme, a râs și a plâns, a savurat din creația imensă a marelui nostru pământean. De asemenea s-a pătruns de stimă și respect față de concurenții a căror măiestrie interpretativă și ținută scenică erau ca la niște artiști consacrați. Aici mi-am adus aminte de cele expuse în fața publicului chiar de maestrul Matcovschi: „**Aici, acasă, e casa noastră. Oriunde vă veți duce veți fi străini. Aici ne este și Bucureștiul , și Moscova. Nimeni, în altă parte,**

nu ne așteaptă. Noi vom trăi mult și bine. Nu lăsați copii să plece în lume: vă rog, vă rog, vă rog!” Of, ce bine-ar fi ca guvernării noastre să facă tot ce e posibil și chiar imposibil ca să creeze condiții normale de dezvoltare și trai acestor copii și tineri în R. Moldova, ca ei să nu fie nevoiți să plece peste hotare pentru a se afirma sau a-și câștiga surse de existență. Aici, pe scena mare a Vadul-Rașcovului nostru erau toți atâta de frumioși! Păcat să-i scăpăm peste hotare, să-i bucure pe alții cu creația lor, de noi uitând. În turnee – poftim! Dar casa să le fie acasă, vorba poetului.

Arcadie Suceveanu spunea: *„Nu mă satur de locurile dumneavoastră! Dumitru Matcovschi le-a cântat că merită. Dumneavoastră, vadulrășcovenii, îl meritați pe Dumitru Matcovschi și Dumitru Matcovschi – pe dumneavoastră. Chiar dacă azi cartea se citește mai puțin, Dumitru Matcovschi este un scriitor cu cititori. Vă felicit fiindcă știți să transformați acest loc într-unul iradiant!”*. Iar Maria Nasu menționa: *„Îi mulțumim lui Dumitru Matcovschi că ne-a oferit încă o sărbătoare națională – CASA DE ACASĂ!”* Și primarul comunei Poiana Stampei, Viluț Mezdrea, nu s-a reținut să-și dea pe față emoțiile: *„Am pășit cu emoție pe aceste meleaguri încărcate de istorie. Vă felicit pentru ceea ce faceți, vă felicit că aveți un om de valoare, un geniu în comunitatea dumneavoastră!”*. Compozitoarea Daria Radu, emoționată la culme, a putut spune doar atâta: *„Nu putea un asemenea sat frumos să nu aibă un poet. Pentru mine Dumitru Matcovschi este un zeu al poeziei. Eu am scris 60 de melodii la versurile dumnealui...”*. Au fost primite frumos și spusele lui Oleg Volontir: *„Mă furnică creația lui Dumitru Matcovschi. Poate că cineva dintre oamenii de afaceri ar trebui să facă o achiziție de carte a Poetului pentru membrii Guvernului, să pătrundă și ei în esența valorilor noastre culturale... E o mândrie pentru noi festivalul de la Vadul-Rașcov. Cred că, concurenții și-au făcut foarte mulți prieteni aici, dintre cei care, ca și ei, iubesc poezia lui Matcovschi și gândesc ca el. Mă închin în fața copilașilor care au venit aici, de la zeci, chiar sute de kilometri, pentru a declama o poezie de-a poetului, a interpreta un cântec pe versurile sale. Dar Dumitru Matcovschi merită lucrul acesta... Cât despre concursul de poezie și cântec – e cu un pas înainte față de anul trecut. Mulțumesc și partenerilor din mass-media pentru că promovează aceste valori...”*.

Da, a fost destul de interesant, înduioșător, chiar foarte emoționant. Pe alocuri îți părea că capitala culturală a Moldovei s-a mutat pentru o zi la Vadul-Rașcov. Trăiam clipe de maximă intensitate emoțională. Sperăm că pe viitor și concurenții din raionul nostru se vor pregăti mai serios de festival, pentru a ocupa cât mai multe locuri de frunte în clasament. Or, anul curent ai noștri, din raion, au fost mai slab pregătiți decât la prima ediție (vorba lui Oleg Volontir). Din cei câteva zeci de participanți, ei au ocupat (la categoriile lor de vârstă) doar locurile II și III: la cântec: locul II Diana Cazacu (Climăuții de Jos), locul III (Svetlana

Gafin, Cușmirca, și Doina Pârău, Șestaci); la poezie: locul II – Cristina Clipa și locul III – Ludmila Prepeliță – ambele din Vadul-Rașcov. Premiile mari și locurile I au „plecat” peste hotarele raionului. Păcat, avem talente și noi, trebuie doar să le șlefuiim și să știm a le susține, a le promova...

Și totuși a fos bine și frumos în aceste două zile la baștina poetului. Dar sperăm că la ediția a III-a din 2013 va fi și mai bine. Cu atât mai mult că este susținerea totală a Consiliului Raional, primăriei Vadul-Rașcov, deputatului nostru în Parlament, a multor oameni de credință și omenie, care iubesc arta și frumoasul, deci poezia și versul, deci valorile noastre culturale, promovate cu atâta insistență și pricepere de marele nostru poet – Dumitru Matcovschi...

Și câteva cuvinte despre animatoarea, inima acestui important festival, deja doamna Alina Ciobanu-Bălan. Știu la sigur: i-a fost și de data aceasta foarte greu să adune bănuț cu bănuț pentru a acumula finanțe ca festivalul să fie viabil. I-a fost foarte greu să convingă oameni de afaceri și șefi mari ca să fie susținută. Dar a susținut-o foarte multă lume, inclusiv cei de la noi, despre care am scris mai sus. Asta vorbește despre aceea că tânăra are putere de convingere, șarm, capacitate imensă de muncă, dârzenie și speranță. Nu în zadar și anul trecut și anul curent, persoane sus-puse de la Consiliul Raional, dar și de la Chișinău, i-au mulțumit pentru inițiativă și consecvență.

Plecăciuni în fața poetului Dumitru Matcovschi, sărut mâna tânără doamnă Alina Ciobanu-Bălan!

REPUBLICA MOLDOVA

CERTIFICAT DE CĂSĂTORIE

0 9 7 1 2 0 3 5 4 8 7 8 2
numărul de înregistrare (CENP)

Matcovschi
Dumitru
prenume

născut la **20** **octombrie** anul **1939**

în **satul Vadul-Rașcov, raionul Șoldănești**
Republica Moldova

0 9 7 0 4 0 6 4 2 6 8 4 2
numărul de identitate (CNP)

Matcovschi
Alexandrina
numele de familie

născută la **18** **septembrie** anul **1941**

în **satul Brinzenii Vechi, raionul Telenești,**
Republica Moldova

au încheiat căsătoria în anul **1962**

una mie nouă sute șazeci și doi
câte și în luna **octombrie** ziua **21**

Căsătoria a fost trecută în registrul de stare civilă la nr. **2438**

anul **1962** luna **octombrie** ziua **21**

Numele de familie după căsătorie:

Sotul **Matcovschi**

Sotia **Matcovschi**

Locul înregistrării **OSC Chișinău**
denumirea organului de stare civilă

Eliberat la **20** **octombrie** anul **2012**

de **Serviciul Stare Civilă**
denumirea organului de stare civilă

CS-V 0000001

PRESTĂRI SERVICII POLIGRAFICE

La mulți ani !

FEP Grafema Libris s.r.l.

Cod fiscal 1003600038636

Cont/decontare 22244011092

Cod plătitor TVA 0402143

BC "Energbank" SA, m. Chișinău fil. Centru

cod bancar ENEGMD 22895

Notograf Prim s.r.l.

Cod fiscal 1009600037527

Cont/decontare 222490100004601

BC "Fincombank" S.A. fil. Nr. 1 Chișinău

cod bancar FTMDMD2X735

mun. Chișinău,

str. București 68, etajul 3, of. 313.

tel/fax: (022) 202-555; 202-553.

mob.: 069-39-29-09; 069-022-237

Nr. d/o	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț în funcție de tiraj (lei)	
		1-50 ex.	> 51 ex.
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2 Regulamentul-tip)	12	11
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori (aprobat Ministerului Culturii nr. 102 din 26 aprilie 2007)	12	11
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	14	13
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice profesori și corepetitori	14	13
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	7	6
6.	Reistrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	7	6
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5	4
8.	Planul individual	5	4
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	10	9
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5	4
11.	Registrul proceselor—verbale colocvii, concerte academice, expoziții, examene	10	9
12.	Registrul proceselor—verbale ale consiliilor profesoriale	10	9
13.	Registrul proceselor—verbale ale ședințelor secțiilor	10	9
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	10	9
15.	Certificate (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25	20

Nr. d/o	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț în funcție de tiraj (lei)	
			1-100 ex.	> 101 ex.
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	14	12
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25	22
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	14	12
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9	7
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10	0.10
7.	Fișa catalog liniată	7x11, ofset	0.05	0.05
8.	Fișa catalog curată	7x11, ofset	0.03	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05	0.05
13.	Despărțitoare de catalog de centru	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
14.	Despărțitoare de catalog de dreapta	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
15.	Despărțitoare de catalog de stânga	carton 250 g. ștanțate	0.5	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4	3
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4	0,4

Abonare 2013 REALITĂȚI CULTURALE
1 nr. = 16 lei X 12 luni = 192 lei / an

Elaborare,
design, tipar

DIPLOME de la 5 lei per exemplar + design
INVITAȚII de la 3 lei per exemplar + design
AFIȘE de la 1 leu per exemplar + design
BUCLETE de la 8 lei per exemplar + design
ECUSOANE de la 1 leu per exemplar + design
CĂRȚI DE VIZITĂ de la 1 leu per exemplar + design

Literatură de specialitate și beletristică

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
1.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa I-II), L. Țurcanu, A. Țurcanu	192 p.	50
2.	Abecedarul muzicii și solfegiul (Clasa III-IV), L. Țurcanu, A. Țurcanu	122 p.	50
3.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii I-II de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	236 p.	50
4.	Literatura Muzicală (p/u șc. Arte/Muzică), (anii III-IV de studii), S. Badrajan, A. Rojnovanu, S. Rotaru	278 p.	50
5.	Arta Muzicală din R.M. Academia de Știință a Moldovei Institutul Patrimoniul Cultural	952p.	120
6.	Muzică etnică: tradiție și valoare V. Ghilaș	296 p.	20
7.	Învățământul Muzical în Moldova Gleb Ciaicovski-Mereșanu	276 p.	20
8.	Alină dorule alină (Cântece și melodii populare din Moldova și Bucovina), Dumitru Blajinu	352 p.	100
9.	Melodii de pe coline vol.II (partituri pentru orchestre de muzică populară), Serghei Ciuhrii	152 p.	15
10.	Ține-mă dorule lin (piese corale), Eugen Mamot	116 p.	10
11.	Cântece de dor (pentru diverse formații vocale), V. Nevoie	74 p.	10
12.	Plaiul meu (coruri), Victor Nevoie	126 p.	10
13.	Nouă azi ne-a răsărit (colinde de Crăciun)	146 p.	10
14.	Și îngerii ca omul plâng (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	190 p.	10
15.	Gânduri țesute-n suflet (cântece și poezii de autor), Maria Stoianov	200 p.	10

Nr.	Denumire	Pagini	Preț (lei)
16.	Cum stau și-mi aduc aminte (creație muzicală), Gheorghe Crețu	440 p.	30
17.	Grigore Grigoriu (viața și creația — album), Ion Proca	248 p.	50
18.	Nicolae Sulac (Mai aproape de departe), Ion Proca	264 p.	30
19.	Emil Loteanu (O viață cât o moarte de lungă), Ion Proca	248 p.	30
20.	La Oină (roman), Ion Proca	160 p.	10
21.	Poiana cu heruvimi (figuri ilustre: scriitori, actori...), Ion Proca	248 p.	10
22.	Ciocărlia cântă fără tălmăciri (poezii pentru copii), Traianus	92 p.	10
23.	Din cartea copilăriei (poezii pentru copii), Traianus	16 p.	5
24.	Alfabetul Vesel (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	32 p.	10
25.	Ce ascund cuvintele (poezii pentru copii), Ianoș Țurcanu	36 p.	15
26.	Carte de dragoste (poezii), Ianoș Țurcanu	180 p.	10
27.	Viespea (povestiri), Ion Gorgan	92 p.	5
28.	George Meniuc (pagini de corespondență), Muzeul Literaturii Române	520 p.	20
29.	Carte de Cuvinte (Antologie, Scriitori Soroceni), Petre Popa	680 p.	60
30.	Cinegetica (dicționar explicativ), Tudor Colac	300 p.	40
31.	Chișinăul în Literatură (Antologie), Biblioteca B. P. Hașdeu	576 p.	40
32.	Timp și Istorie (autori de la „Viața Basarabiei“), Iu. Colesnic	440 p.	100
33.	Chișinăul din amintire Iurie Colesnic	516 p.	120

TABLOUL REPUBLICAN DE ABONARE LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”, NR. 12 (18)

Nr. d/o	Raionul/ Municipiul	Nr. abonați	Instituții de cultură
1	Ialoveni	67	61
2	Criuleni	40	61
3	Fălești	35	122
4	Hâncești	34	118
5	Edineț	32	92
6	Strășeni	29	71
7	Orhei	27	127
8	Cimișlia	23	74
9	Bălți	21	23

10	Drochia	19	81
11	Căușeni	18	84
12	Ungheni	19	126
13	Șoldănești	17	64
14	Călărași	18	90
15	Râșcani	17	99
16	Soroca	18	125
17	Dubăsari	15	34
18	Briceni	14	68
19	Anenii Noi	14	72
20	Ștefan-Vodă	12	67
21	Ocnita	12	68

22	Nisporeni	12	68
23	Rezina	14	73
24	Cantemir	8	92
25	Florești	10	119
26	Glodeni	8	69
27	Chișinău	9	68
28	Telenești	8	97
29	Dondușeni	8	48
30	Leova	5	70
31	Cahul	5	103
32	Basarabeasca	2	25
33	Sângerei	2	99
34	UTAG(Ceadăr-Lunga)	1	81
35	Taraclia	0	52

Total tiraj: 594 ex.

UNIȚI PRIN ACELAȘI LIANT – DRAGOSTEA DE NICOLAE SULAC
R. ȘOLDĂNEȘTI

CAVALER AL CÂNTECULUI CORAL
R. ORHEI

ANSAMBLUL MOȘTENITORII,
OR. RÂȘCANI

**BUCURAȚI-VĂ PRIETENI,
DE POEȚI ȘI DE CREAȚIA LOR
s. Vadul-Rașcov, r. Șoldănești**

